

ONLINE JOURNAL OF TECHNOLOGY ADDICTION & CYBERBULLYING

Volume / Cilt : 6

Issue / Sayı : 2

Aralık / December 2019

Sahibi / Owner

Prof. Dr. Tuncay AYAS

Editörler / Editors

Prof. Dr. Mehmet Barış HORZUM

Prof. Dr. Tuncay AYAS

Editör Yardımcısı / Assistant of Editor

Öğr. Gör. Furkan AYDIN

Düzenleme / Administrative Coordinator

Öğr. Gör. Furkan AYDIN

Kapak Tasarımı / Cover Design

Fatih TATLICI

Her hakkı saklıdır. Dergide yer alan yazılardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yazıların her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez.

Haberleşme / Information

ojtacjournal@gmail.com

Danışma Kurulu / Advisor Board

Prof. Dr. Ali Paşa Ayas	Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Binnur Yeşilyaprak	Ankara University
Prof. Dr. Bülent Dilmaç	Necmettin Erbakan University
Prof. Dr. Engin Deniz	Yıldız Technical University
Prof. Dr. Erdal Hamarta	Necmettin Erbakan University
Prof. Dr. Halil Yurdugül	Hacettepe University
Prof. Dr. Hikmet Yazıcı	Karadeniz Technical University
Prof. Dr. Metin Pişkin	Ankara University
Prof. Dr. Mustafa Şahin	Karadeniz Teknik University
Prof. Dr. Nurettin Şimşek	Ankara University
Prof. Dr. Özgür Erdur-Baker	Orta Doğu Technical University
Prof. Dr. Selahaddin Ögülmüş	Ankara University
Prof. Dr. Süleyman Sadi Seferoğlu	Hacettepe University
Prof. Dr. Tolga Arıca	Hasan Kalyoncu University
Prof. Dr. Yaşar Özbay	Hasan Kalyoncu University
Prof. Dr. Yavuz Akbulut	Anadolu University
Doç. Dr. Fuat Tanhan	Yüzüncü Yıl University
Doç. Dr. İbrahim Yerlikaya	Adıyaman University
Doç. Dr. Konstantinos Siomos	Hellenic association for the study of internet addiction disorder University of Leicester
Doç. Dr. Monica Whitty	University of Leicester
Doç. Dr. Murat İskender	Sakarya University
Doç. Dr. Mustafa Koç	Sakarya University
Doç. Dr. Mücahit Kağan	Erzincan University
Doç. Dr. Özlem Çakır	Ankara University
Doç. Dr. Selahattin Avşaroğlu	Necmettin Erbakan University
Dr. Öğr. Üyesi Gülden Kaya Uyanık	Sakarya University
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Canan Güngören	Sakarya University

Tarandığı Indexler / Indexed by

- Türk Eğitim İndeksi
- ASOS Index
- Sobiad
- Türk Psikiyatri Dizi
- Index Copernicus
- Scientific Indexing Services
- Arastirmax
- DRJI

12. Sayının Hakemleri / Reviewers of 12's Issue

Doç. Dr. Tahsin İLHAN	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Metin DENİZ	Bartın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bilge SULAK AKYÜZ	Bartın Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Erol UĞUR	Sakarya Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Mehmet Ali PADIR	Bayburt Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Yunus ALTUNDAĞ	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Lise Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılıklarının İncelenmesi.....	1
Path Analytic Model of Social Media Disorder Related to Life Satisfaction and Resilience with Personality Traits as Mediating Factors.....	17
Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	36

Lise Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılıklarının İncelenmesi¹

Kutalp Emre SAĞIROĞLU² Çiğdem AKKANAT³

Öz: Gelişen teknoloji ile birlikte birçok yeni bağımlılık türü ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri ise akıllı telefon bağımlılığıdır. Gençler arasında oldukça yaygın kullanılan akıllı telefonlar bağımlılık yapmaları açısından risk faktörü oluşturabilmektedir. Bu nedenle bu çalışmada lise öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının duygusal tutarsızlık ve sosyal kaygı düzeyleri ile ilişkisi incelenmiştir. Bu amaçla araştırmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veriler Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği, Eysenck Kişilik Anketi Gözden Geçirilmiş/Kısaltılmış Formu ve Ergenler için Sosyal Kaygı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen ve Orta Karadeniz’de bir ilde temel liselere devam etmekte olan 200 öğrenci oluşturmaktadır. Bulgulara göre lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal kaygı düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Yapılan bağımsız örneklem için *t*-testi bulguları akıllı telefon bağımlılığında kız öğrencilerin puanlarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir. Çoklu regresyon analizi sonuçları; duygusal tutarsızlık ve sosyal kaygının birlikte akıllı telefon bağımlılığının anlamlı birer yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Araştırmanın bulguları, konuyla ilgili literatür göz önüne alınarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı telefon bağımlılığı, duygusal tutarsızlık, sosyal kaygı

---

¹ Bu çalışma birinci yazarın, ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı TÜBİTAK 2204-A Lise Öğrencileri Araştırma Projeleri çalışmasının genişletilmiş halidir.

² MEB, Amasya Merkez Şehit Ferhat Üneli Bilim ve Sanat Merkezi, kutalps05@gmail.com

³ Dr., MEB, Amasya Merkezifon Atatürk Bilim ve Sanat Merkezi, cakkanat@gmail.com

Investigating Smart Phone Addiction of High School Students

Abstract: With technological developments many new types of addition has emerged. One of them is smart phone addiction. Smart phones are commonly used by adolescents can be a risk factor for addiction. Because of this fact high school students' smart phone addictions are investigated in the context of some psychological constructs. In this study, the relation of smart phone addiction with neuroticism and social anxiety was examined. Survey method which is a type of quantitative research models was used. Smart Phone Addiction Scale, Eysenck Personality Inventory Revised Short Scale and Social Anxiety Scale for Adolescents were used to collect data. Participants of the study were 200 basic high school students living in a city in Middle Black Sea region who were selected with convenient sampling method. According to findings it was found that high school students' smart phone addiction level and social anxiety levels were low. Independent samples t-test results showed that female students have significantly higher phone addiction scores than males. According to multiple regression analysis neuroticism and social anxiety together, are significant predictors of smart phone addiction level of high school students. The findings were discussed by taking relevant literature into consideration.

Keywords: Smart phone addiction, neuroticism, social anxiety

Giriş

Her geçen gün gelişen teknoloji ile birlikte hayatımıza birçok yeni araç da girmektedir. Bunlardan biri de hayata ilişkin bazı konularda algılarımızı değiştirme olasılığına sahip olan akıllı telefonlardır. Birden fazla özelliği bünyesinde barındıran bu cihazlar sayesinde sesli aramalar ve mesajlaşma yanında; internette gezinme, alışveriş, sosyal medyada vakit geçirme,, oyun oynama, video izleme, çekme ve düzenleme, müzik dinleme, fotoğraf çekme, düzenleme ve yükleme, sensörlerle hareket ve nabız ölçümü, navigasyonla yön bulma, video konferans ve çevrimiçi eğitim alma gibi birçok işlev kolaylıkla yapılabilmektedir (Erdem, Türen ve Kalkın, 2017; Kang ve Jung, 2014; Taner, 2013). Tüm Dünya'da olduğu gibi ülkemizde de bu cihazların oldukça yoğun biçimde kullanımı oldukça yaygınlaşmaktadır. Örneğin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan "Hane

Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı” araştırması 2017 yılı verilerine göre mobil telefon kullanan hane oranı % 97,8 olarak belirlenmiştir. (TÜİK, 2017). Yine aynı araştırmaya göre Türkiye’de interneti en fazla kullanan grup da gençlerdir. Akıllı telefonlarla ilgili özellikle bağımlılık yaratan uygulamalar ve oyunlar, internet bağımlılığı ve günlük gelişmeleri kaçırma korkusu gibi bazı olgular günümüzde ergenler arasında yaygınlaşmaya başlayan problemler arasına girmektedir (Gökler, Aydın, Ünal ve Metintaş, 2016). Yapılan araştırmalarda insanları cezbeden ve oldukça kullanışlı olan bu cihazların insanlar üzerinde bir takım yan etkileri olduğu da gözlenmektedir (Erdem ve diğ., 2017).

Bireylerin mobil cihazına hiçbir biçimde ulaşma imkanı olmadığı veya mobil cihaz üzerinden iletişim kuramadığında yaşadığı irrasyonel korku nomofobi olarak adlandırılmaktadır (Adnan ve Gezgin, 2016; King ve diğ., 2013;Minaz ve Bozkurt, 2017; Yıldırım ve Correia, 2015). Bu türden teknoloji kaynaklı davranışsal bozuklukların altında izolasyon, yalnızlık ve iletişim eksikliği ile ilgili yoğun kaygı ve stres yatabilmektedir (Bian ve Leung, 2014; Bragazzi ve Del Puente, 2014; Yen ve diğ.,2009) Bu korku türünün ortaya çıkış nedeni olarak ise genellikle bağımlılık olgusu akla gelmektedir. Çünkü bağımlı insanlar telefonları yanlarında değilken depresif, kayıp ve izole olmuş hissetme eğilimindedir. Bu kişilerin çalışma ve hayatları bazen sık aramalar, mesajlar, internet gezintileri ve online sohbetlerle kesilir (Takao, Takahashi ve Kitamura, 2009).

Akıllı telefonların aşırı kullanımı “problemlili mobil telefon kullanımı”, “telefon bağımlılığı” ve “akıllı telefon bağımlılığı” gibi kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ancak bu bağımlılığın belirlenmesi için yaygın olarak kullanılan tanılayıcı kriterler yoktur (Kim ve diğ., 2016). Teknoloji bağımlılığının bir türü olarak da düşünülebilecek akıllı telefon bağımlılığı bireyin akıllı telefon kullanımını kontrol etmekte (durdurmakta) başarısız olması, telefon yanlarında olmadığına bağlantısız kalma korkusu yaşaması olarak tanımlanabilir (Padır, 2018).

Giderek artan akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkili literatürde çeşitli psikolojik kavramlara rastlanmıştır. Kişilik özellikleri, kaygı ve depresyon genel olarak dile getirilen problemler arasındadır. Kişilik kuramlarından Beş Faktör Kişilik modeli; dışadönüklük, özdenetim, duygusal tutarsızlık (nevrotiklik) ve gelişime açıklık boyutlarından oluşmakta ve

kişiliği bu özellikler üzerinden ele almaktadır (Eysenck, 1964). Eysenck'in kişilik kuramına göre dışa dönüklük; sosyal olmayı, gırşikenliği ve dürtüsel hareket etmeyi temsil eder. Duygusal tutarsızlık kişinin hangi ölçüde kaygı, depresiflik, gerginlik ve çekingenlik gösterdikleri ile ilgilidir. "Psikotizm ise soğuk, mesafeli, saldırgan, güvensiz, duygusuz, tuhaf ve empati kuramama, suçluluk ve diğer insanlara karşı duyarsızlık gibi daha çok sıra dışı kişilik özelliklerini ifade etmektedir" (Eysenck ve Eysenck, 1975, Akt: Karancı, Dirik ve Yorulmaz, 2007). Butt ve Philips (2008) kişilik özellikleri ile telefon kullanımı arasındaki ilişkileri incelemiş ve dışadönüklerin aramaya, cep telefonunu bir uyarıcı olarak kullanmaya daha çok zaman ayırdıklarını belirlemiştir. Aynı çalışmada duygusal tutarsızlığı yüksek olan kişilerin ise SMS ile ileti göndermeye daha fazla zaman harcadıkları bulunmuştur. Kişilikle ilgili özellikle duygusal tutarsızlığın telefon bağımlılığı ve teknolojik cihaz kullanımını içeren benzeri problemlerle davranışlarla ilişkili olduğu çalışmalar mevcuttur (Blackwell, Leaman, Tramposch, Osborne ve Liss, 2017; Herrero, Urueña, Torres ve Hidalgo, 2019; Takao, 2014). Pearson ve Hussain (2016) üniversite öğrencilerinde artan duygusal tutarsızlığın akıllı telefon bağımlılığı olasılığını artırdığını bulmuşlardır. Kutlu ve Pamuk (2017) eğitim fakültesi öğrencileri arasında problemlerle cep telefonu kullanımı olgusunu incelemişler ve duygusal tutarlılık ve sorumluluğun problemlerle cep telefonu kullanımıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Gao, Xiang, Zhang, Zhang ve Mei (2017) Çin'de üniversite öğrencileri ile yürüttükleri çalışmalarında akıllı telefon bağımlılığının depresyon, duygusal tutarsızlık ve yaşam kalitesi ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Sosyal kaygı da akıllı telefon kullanımı ile ilişkilendirilen etkenlerden birisidir. Lee ve Lee (2017) Kore'de liseye devam eden öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığını incelemişler; akademik başarısı düşük, ailesiyle ilişkisi kötü ve okula katılımı düşük öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin daha fazla olduğunu bulmuşlardır. Darçın ve diğ. (2016) üniversite öğrencilerinin akıllı telefon kullanımını sosyal kaygı ve yalnızlık üzerinden incelemişler ve sosyal kaygının üniversite öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığı açısından risk faktörü oluşturduğunu belirlemişlerdir. Lee, Chang, Li ve Cheng (2014) Tayvan'da yetişkinlerle yürüttükleri çalışmalarında aşırı akıllı telefon kullanımının sosyal etkileşim kaygısı ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Akıllı telefon kullanım sıklığı ve nedenlerine göre farklı cinsiyetlerden bireylerin farklı tutum ve yaklaşımlar geliştirdikleri görülmektedir. Örneğin Chiang, Chang, Lee ve

Hsu (2019) akıllı telefon bağımlılığına yatkınlığı inceledikleri çalışmalarında sınıf düzeyi ile birlikte cinsiyete göre farklılaşma bulmuşlardır. Chen, Zhang, Gong, Zhao, Lee ve Liang (2017) kız öğrencilerin akıllı telefon kullanımından algıladıkları motivasyonun içsel olduğunu buna karşılık erkek öğrencilerin daha çok dışsal motivasyon kaynağı olarak akıllı telefon bağımlılığına yatkınlık gösterdiklerini belirlemişlerdir. Yang, Lin, Huang ve Chang (2018) ise çalışmalarında akıllı telefon bağımlılığı ve akıllı telefondan etkilenme konusunda cinsiyete göre farklılaşma olduğunu ve bu durumun ruh sağlığı ile de ilişkili olduğunu görmüşlerdir.

Akıllı telefon bağımlılığı ile ilgili Türkiye’de de çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Çakır ve Oğuz (2017) lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ile yalnızlık düzeylerinin ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Akıllı ve Gezgin (2016) farklı üniversitelerden öğrencilerde nomofobi olgusunu incelemişler ve nomofobiye yatkın kişilerin telefonlarını oldukça sık kontrol ettiklerini, yanlarında sürekli şarj aleti bulundurduklarını, gece telefonlarını açık tuttıklarını, uyumadan önce yatakta telefonlarıyla meşgul olduklarını ve uyanır uyanmaz da telefonlarını hemen kontrol ettiklerini belirlemişlerdir. Yıldız (2017) ergenlerde akıllı telefon bağımlılığını duygu düzenleme stratejileri açısından incelemiştir. Çalışmada duygu düzenleme stratejileri internet bağımlılığındaki değişimin %38’ini, akıllı telefon bağımlılığındaki değişimin ise %19’unu açıklamıştır.

Ergenler sosyal açıdan kabul görmek isterken, diğer taraftan da bağımsız bir birey olarak toplumda yer (Avcı, 2006). Ergenler başarılı olmak, saygınlık kazanmak, onay almak gibi çeşitli ihtiyaçlarından dolayı sosyal kaygı yaşamaktadır (Şahin ve Özçelik, 2016). Ayrıca ergenlik döneminde çeşitli duygusal dalgalanmalar sonucu aşırı stres durumunun yanında kaygı, yalnızlığı tercih etme ve fevri davranma gibi durumlar görülebilmektedir (Eryılmaz, 2009; Koç, 2004). Tüm bunlar ergenleri istenmeyen davranışlara yönlendirebilmektedir ve bu davranışlardan biri de bağımlılıktır. Ergenlik döneminde yaşamın ilerleyen dönemlerini de olumsuz etkileyebilecek düzeyde farklı bağımlılık türleri görülebilmektedir (Essau ve Delfabbro, 2008). Akıllı telefonların gençler arasındaki yaygınlığı düşünüldüğünde, bağımlılık varlığının ve bu bağımlılığı etkileyen değişkenlerin incelenmesi bu olgunun önenebilmesi açısından önem arz etmektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalarda genel olarak

üniversite öğrencileriyle çalışıldığı görülmüştür. Ergenlik dönemini yoğun yaşayan grup olan lise öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının incelenmesi yapılan çalışmalara; ergenlik dönemindeki öğrenciler bağlamında akıllı telefon bağımlılığını kişilik özellikleri üzerinden ele alarak farklı bir boyut kazandıracak ve ergenlerin sağlıklı gelişim göstermelerine engel olabilecek faktörlerin anlaşılmasına ışık tutacaktır.

Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı düzeylerini, akıllı telefon bağımlılığının kişilik özellikleri ve sosyal kaygı düzeyleri ile ilişkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda şu araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- a)Lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılıkları ne düzeydedir?
- b)Lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılıkları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- c)Lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri duygusal tutarsızlık ve sosyal kaygı tarafından yordanmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. "Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir." (Karasar, 2014, s.81).

Çalışma Gurubu

Çalışma grubu uygun örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Çalışmaya Orta Karadeniz'de bir ilde 2017/2018 eğitim-öğretim yılında farklı temel liselerde öğrenim görmekte olan 200 öğrenci katılmıştır. Çalışma grubuna ait demografik veriler aşağıdaki Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ait demografik veriler

Demografik veriler		n	%
Cinsiyet	Kız	99	49.5
	Erkek	101	50.5
Yaş	14	28	14
	15	33	16.5
	16	62	31
	17	77	38.5
Sınıf	1	40	20
	2	40	20
	3	65	32.5
	4	65	27.5
Telefon kullanma sıklığı	Hiç kullanmayan	9	4.5
	Haftada 1 saatten az	4	2.0
	Haftada 1-3 saat arası	12	6.0
	Haftada 3-5 saat arası	2	1.0
	Haftada 5-7 saat arası	2	1.0
	Günde 1 saatten az	22	11.0
	Günde 1-5 saat arası	115	57.5
	Günde 5-7 saat arası	22	11.0
Günde 7 saatten fazla	12	6.0	

Veri Toplama Araçları

Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği: Çalışmada öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının incelenmesi için; Kwon, Kim, Cho ve Yang (2013) tarafından geliştirilen ve Şata, Çelik, Ertürk ve Taş (2016) tarafından Türk lise öğrencileri için uyarlanan Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği kullanılmıştır. Gündelik yaşam bozuklukları, olumlu beklenti, yoksunluk hissi, sanal yönelimli ilişki, aşırı kullanım ve dayanma olmak üzere altı boyuttan oluşan ölçek; 6'lı Likert tipinde 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 33 en yüksek puan ise 198 olup, yüksek puanlar ciddi oranda akıllı telefon bağımlılığının göstergesidir. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre uyum indeksi değerleri RMSEA=0.058, GFI=0.84, AGFI=0.82, NNFI=0.96, CFI=0.96 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bütünü için Cronbach α değeri $\alpha=0.967$ 'dir. Bu çalışma için Cronbach alfa 0.94 olarak bulunmuştur.

Eysenck Kişilik Anketi Gözden Geçirilmiş/Kısaltılmış Formu (EKA-GGK): Çalışmada kişilik türlerinden baskın olanların belirlenebilmesi için Francis, Brown, ve Philipchalk (1992) tarafından düzenlenen ve Karancı, Dirik ve Yorulmaz (2007) tarafından Türk kültürüne

adapte edilen Eysenck Kişilik Anketi Gözden Geçirilmiş/Kısaltılmış Formu duygusal tutarsızlık alt boyutu kullanılmıştır. Ölçek duygusal tutarsızlık, dışadönüklük ve psikotisizm boyutlarının değerlendirilmesini ve ölçülmesini sağlamaktadır. Her bir faktörün 6 madde ile değerlendirildiği, 24 madde ve 4 alt ölçekten oluşan, bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Cronbach alfa katsayısı dışa dönüklük, duygusal tutarsızlık, psikotisizm ve yalan boyutları için sırasıyla 0.78; 0.65; 0.42; 0.64 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada duygusal tutarsızlık için Cronbach alfa 0.69 olarak bulunmuştur.

Ergenler için sosyal kaygı ölçeği: Ölçek ergenlerde sosyal kaygıyı ölçmek amacıyla La Greca ve Lopez (1998) tarafından geliştirilmiştir. Aydın ve Tekinsav-Sütçü (2007) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılarak Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek beşli Likert tipinde değerlendirmektedir. Ölçekte minimum 18 maksimum 90 puan alınabilmektedir. Ölçeğin bütün için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin analizi için öncelikle tek değişkenli ve çok değişkenli normallik şartlarını sağlayıp sağlamadıkları kontrol edilmiştir. Bu amaçla Mahanolobis uzaklıkları ve Leverage değerleri incelenerek bazı veriler veri setinden çıkarılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra bağımsız örneklem için *t*-testi ve çoklu regresyon analizinden yararlanılmıştır. Veriler SPSS 17 kullanılarak analiz edilmiş, analizlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin ölçeklerden aldıkları puanlara ait betimsel istatistikler Tablo 2' de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ölçeklere ilişkin betimsel istatistikler

	n=198	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
akıllı tel. bağımlılığı	199	33.00	198.00	88.2513	31.88548
duygusal tutarsızlık	200	0.00	6.00	3.7250	1.75636
psikotisizm	200	0.00	5.00	2.0550	1.34201
dışa dönüklük	200	0.00	6.00	3.9200	1.80830
sosyal kaygı	199	17.00	83.00	36.4824	11.62714

Tablo 2.'den görüleceği üzere araştırmaya katılan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıkları ve sosyal kaygıları genel olarak düşüktür. Akıllı telefon bağımlılığının cinsiyete bağlı olarak değişip değişmediğinin anlaşılabilmesi için bağımsız örneklem için *t*-testi yapılmıştır. Test sonuçları Tablo 3.'te görülebilir.

Tablo 3. Akıllı telefon bağımlılığı puanlarına ait bağımsız örneklem için *t*-testi sonuçları

Grup	n	X	Ss	Sd	t	p<
Kız	98	92.93	32.58	197	2.055	0.002
Erkek	101	83.71	30.68			

Tablo 3'ten de görüleceği üzere kız öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık puanlarının ortalaması, erkek öğrencilerininkine göre daha yüksektir (sırasıyla $X=92.93$ ve $X=83.71$). Puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığını anlamak için yapılan bağımsız örneklem için *t*-testi sonuçlarına göre akıllı telefon bağımlılık puanlarına göre kız ve erkek öğrenciler arasında kızlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur ($t_{(197)}=2.055$, $p<.05$).

Bağımlı değişken olarak akıllı telefon bağımlılık puanı, bağımsız değişkenler olarak ise sosyal kaygı ve duygusal tutarsızlık arasında çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Değişkenler arası korelasyon katsayılarında anlamlı bağıntı bulunmakla birlikte bu bağıntıların yüksek katsayılarında olmayışından dolayı çoklu doğrusal bağıntı sorunu gözlemlenmemiştir. Çoklu regresyon analizine ait model özeti Tablo 4'te görülebilir.

Tablo 4. Çoklu regresyon analizine ait model özeti

Model	Değişken	B	Std. Hata	β	t	p
1	Sabit	51.668	7.611	-	6.788	0.000
	Duygusal tutarsızlık	5.378	1.246	0.296	4.317	0.000
	Sosyal kaygı	0.453	0.189	0.164	2.397	0.017
	R	0.371				
	F	15.522				
	R ²	0.137				
	ΔR^2	0.128				

Duygusal tutarsızlık ve sosyal kaygının akıllı telefon bağımlılığını hangi düzeyde yordamakta olduğunu belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi bulgularına göre; duygusal tutarsızlık ve sosyal kaygının doğrusal kombinasyonunun akıllı telefon

bağımlılığının anlamlı yordayıcıları olduğu görülmüştür. R^2 0.137 olup duygusal tutarsızlık ve sosyal kaygının birlikte ele alındığında akıllı telefon bağımlılığı puanlarındaki değişimin %14'ünü açıkladıkları söylenebilir. Regresyon denkleminde giren her iki değişken de modele anlamlı katkıda bulunmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Liseye devam eden öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının incelendiği bu çalışmada; çalışma grubundaki öğrencilerin bağımlılık düzeylerinin ve sosyal kaygı düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir. Bu çalışmada akıllı telefon bağımlılığı açısından kızlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgunun literatür tarafından desteklendiği görülmektedir. Doğan ve Tosun (2016) yaptıkları çalışmada problemlerli internet kullanımının cinsiyete göre değiştiğini, kızların problemlerli akıllı telefon kullanım düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Kwon ve diğ. (2013) kız öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığına sahip olma riskinin erkeklerden daha fazla olduğunu belirlemişlerdir. Benzer bulgular bir çok araştırmada akıllı telefon bağımlılığının kadınlar lehine anlamlı farklılık göstermekte olduğuna işaret etmektedir (Choi ve diğ., 2015; Çakır ve Oğuz, 2017; Lee ve Lee, 2013). Bazı araştırmalarda ise akıllı telefon bağımlılığının cinsiyete göre farklılaşma göstermediği bulunmuştur (Darçın ve diğ., 2016; Gezgin ve Akıllı, 2016; Kumcağız ve Gündüz, 2016). Soni, Upadhyay ve Jain (2017) ise erkek öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık puanlarının kız öğrencilere oranla daha fazla olduğunu belirlemişlerdir. Tüm bu bilgiler erkek ve kızların sosyalleşme tercihleri ve telefonu kullanım amaçları ile ilgili bir bulguya işaret ediyor olabilir. Chen ve diğ. (2017) akıllı telefon bağımlılığı söz konusu olduğunda motivasyon farklılıklarının değişkenliğine; kadınların içsel motivasyona, erkeklerin ise dışsal motivasyona daha fazla odaklanmalarının bu durumun nedeni olabileceğine değinmişlerdir. Billieux, Van der Linden ve Rochat (2008) erkek öğrencilerin özellikle riskli durumlarda telefonlarını yoğun kullanma eğilimi ve bağımlı olma eğilimi gösterdiklerini belirlemişlerdir.

Bu araştırmada akıllı telefon bağımlılığının duygusal tutarsız kişilik ve sosyal kaygı ile olan ilişkisi de incelenmiştir. Duygusal tutarsızlık ve sosyal kaygının birlikte akıllı telefon

bağımlılığının anlamlı bir yordayıcısı olduğu ortaya konmuştur. Bu bulguyu destekleyen birçok çalışma vardır (Boumosleh ve Jaalouk, 2017; Doğan ve Tosun, 2016; Hussain, Griffiths ve Sheffield, 2017; Lee ve diğ., 2014; Mok ve diğ., 2014). Örneğin Pearson ve Hussain (2016) akıllı telefon bağımlılığını yordayan psikolojik değişkenleri incelemişler ve narsisizm, açıklık, duygusal tutarsızlık (nevrotiklik) ve yaşın akıllı telefon bağımlılığını anlamlı şekilde yordadığını bulmuşlardır. Cho, Kim ve Park (2016) kişilikle ilişkili faktörlerden duygusal tutarsızlık ve dışadönüklüğün akıllı telefon bağımlılığında stres yoluyla etkili olduklarını bulmuşlardır. Kutlu ve Pamuk (2017)'a göre duygusal tutarsızlık yaşayan bireyler başkalarıyla yüz yüze etkileşime girmek yerine diğer kişilerle cep telefonundan iletişim kurabilir veya cep telefonu üzerinden iletişim kurmaksızın özellikle akıllı cep telefonlarında yer alan uygulamalarla ilgilenerek zamanlarını geçirebilirler. Duygusal dengenin azalmasıyla ortaya çıkan hoşnutsuzluk durumlarından kaçınmak adına cep telefonlarını problemleri için kullanıyor olabilirler. Darçın ve diğ. (2016) sosyal fobinin gençlerde akıllı telefon bağımlılığı riski ile ilişkili olduğunu belirlemiştir. Sosyalleşme için yalnızca telefonu kullanan bireyler için akıllı telefon bağımlılığının bir nevi kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Benzer biçimde Yılmaz, Şar ve Civan (2015) ergenlerde telefon bağımlılığı ve sosyal kaygı arasındaki bağlantıları incelemişler ve sosyal kaygı ile telefon bağımlılığı arasında anlamlı ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Tüm bu bulgular ele alındığında ergenler için akıllı telefon bağımlılığının, gelişim açısından önemli bir risk faktörü olduğu söylenebilir. Duygusal tutarsızlık yaşayan ergenler ve sosyal kaygı problemi yaşayan ergenlerin bu durumla karşılaşma olasılıkları yüksek görünmektedir. Konunun kişilik ve psikolojik durum göz önüne alınarak daha ayrıntılı istatistiksel yöntem ve modelleme teknikleri kullanılarak incelenmesi daha iyi anlaşılmasının önünü açacaktır çünkü akıllı telefon bağımlılığı ergenlik döneminde öğrencilerin gelişimlerini olumsuz etkileme ve hedeflerine ulaşmalarını engelleme potansiyeline sahiptir. Bu çalışmada da diğer tüm çalışmalarda olduğu gibi bazı sınırlılıklar mevcuttur. İlk çalışma grubunun sadece temel lise öğrencilerinden seçilmiş olmasıdır. İkincisi ise bu çalışmadaki veriler sadece bir kişilik özelliği ele alınarak yürütülmüştür. Daha fazla değişken ele alınarak yapılacak modelleme çalışmaları ile bu olgu hakkında daha çok bilgi edinebileceği açıktır.

Ayrıca çalışma betimsel bir araştırma olduğundan ve deneysel çalışma içermediğinden sadece teorik ilişkiler ortaya konabilmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmada ortaya konduğu üzere akıllı telefon bağımlılığı gençleri tehdit eden durumlardan bir tanesidir. Bu durumun önlenmesi için akıllı telefon bağımlılığına neden olan etmenlerin daha iyi anlaşılabilmesi için farklı kişilik özelliklerinin de ele alındığı çalışmaların yürütülmesi gereklidir. Ayrıca çalışmada ortaya konduğu üzere cinsiyet farklılıklarına yol açan etmenlerin de derinlemesine incelenmesi yerinde olacaktır. Çünkü farklı cinsiyetten bireylerin akıllı telefon kullanım nedenlerinin değişken olduğuna dair literatürde bulgular mevcuttur.

İleriki çalışmalarla lise öğrencilerine yönelik akıllı telefon bağımlılığını azaltmak için sosyal kaygıyı azaltma odaklı klinik verilere dayalı deneysel çalışmalar yürütülebilir. Bunun yanında öğrencilere yönelik kamu spotları, seminer ve konferanslarla tehlike hakkında bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Bu sayede duygusal tutarsızlık ve sosyal kaygı yaşadığı için akıllı telefon bağımlısı olma potansiyeli taşıyan öğrencilerin bilinçlenmeleri sağlanabilir.

Kaynakça

- Adnan, M. & Gezgin, D. M. (2016). Modern çağın yeni fobisi: Üniversite öğrencileri arasında nomofobi prevalansı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 49(1), 141-158.
- Augner, C., & Hacker, G. W. (2012). Associations between problematic mobile phone use and psychological parameters in young adults. *International Journal of Public Health*, 57(2), 437-441.
- Akıllı, G. K. & Gezgin, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin nomofobi düzeyleri ile farklı davranış örüntülerinin arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 51-69. DOI: 10.21764/efd.80423.
- Avcı, M. (2006). Ergenlikte toplumsal uyum sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 39-63.
- Aydın, A. & Tekinsav-Sütçü, S. (2007). Ergenler için sosyal kaygı ölçeğinin (ESKÖ) geçerlilik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(2), 79-89.

- Bian, M., & Leung, L. (2014). Smartphone addiction: Linking loneliness, shyness, symptoms and patterns of use to social capital. *Media Asia, 41(2)*, 159–176.
- Bianchi, A., & Phillips, J. G. (2005). Psychological predictors of problem mobile phone use. *Journal of Cyberpsychology & Behavior, 8 (1)*, 39-51.
- Bilgin, M. (2017). Ergenlerin beş faktör kişilik özelliği ile bilişsel esneklik ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 16(62)*, 945-954.
- Billieux, J., Van der Linden, M., & Rochat, L. (2008). The role of impulsivity in actual and problematic use of the mobile phone. *Applied Cognitive Psychology: The Official Journal of the Society for Applied Research in Memory and Cognition, 22(9)*, 1195-1210.
- Blackwell, D., Leaman, C., Tramposch, R., Osborne, C., & Liss, M. (2017). Extraversion, neuroticism, attachment style and fear of missing out as predictors of social media use and addiction. *Personality and Individual Differences, 116*, 69-72.
- Boumosleh, J. M., & Jaalouk, D. (2017). Depression, anxiety, and smartphone addiction in university students-A cross sectional study. *PloS one, 12(8)*, e0182239.
- Bragazzi, N. L., & Del Puente, G. (2014). A proposal for including nomophobia in the new DSM-V. *Psychology research and behavior management, 7*, 155-160.
- Butt, S. & Philips, J.G. (2008). Personality and self reported mobile phone use. *Computers in Human Behavior, 24 (2)*, 346–360.
- Chen, C., Zhang, K. Z. K., Gong, X., Zhao, S. J., Lee, M. K. O. & Liang, L. (2017). Examining the effects of motives and gender differences on smartphone addiction. *Computers in Human Behavior, 75*, 891-902. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2017.07.002>.
- Chiang, J. T., Chang, F. C., Lee, K. W., & Hsu, S. Y. (2019). Transitions in smartphone addiction proneness among children: The effect of gender and use patterns. *PloS one, 14(5)*, e0217235.
- Cho, H-Y., Kim, D. J. & Park, J. W. (2017). Stress and adult smartphone addiction: Mediation by selfcontrol, neuroticism, and extraversion. *Stress and Health, 33*, 624–630. DOI: 10.1002/smi.2749.
- Choi, S-W., Kim, D-J. Choi, J-S., Ahn, H. Choi, E-J., Song, W-Y. Kim, S. & Youn, H. (2015). Comparison of risk and protective factors associated with smartphone addiction and Internet addiction. *Journal of Behavioral Addictions, 4(4)*, 308–314. DOI: 10.1556/2006.4.2015.043.
- Çakır, Ö. & Oğuz, E. (2017). Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1)*, 418-429. <http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.290711>.
- Darçın, A. E., Köse, S., Noyan C. O., Nurmedov, S., Yılmaz, O. & Dilbaz, N. (2016). Smartphone addiction and its relationship with social anxiety and loneliness. *Behaviour & Information Technology, 35(7)*, 520-525. <http://dx.doi.org/10.1080/0144929X.2016.1158319>.

- Doğan, U., & Tosun, İ. N. (2016). Lise öğrencilerinde problemlı akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(22), 99-128. <http://dx.doi.org/10.14520/adyusbd.66762>.
- Erdem, H., Türen, U. & Kalkın, G. (2017). Mobil telefon yoksunluğu korkusu (Nomofobi) Yayılımı: Türkiye'den üniversite öğrencileri ve kamu çalışanları örneklemleri. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(1), 1-12.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergenlik Döneminde Stres ve Başa Çıkma. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 20-37.
- Essau, C. A., & Delfabbro, P. (Eds.). (2008). *Adolescent addiction: Epidemiology, assessment, and treatment*. Elsevier.
- Eysenck, J. J. (1964). Principles and methods of personality description, classification and diagnosis. *British Journal of Psychology*, 55, 284-294.
- Francis, L. J., Brown, L.B., & Philipchalk, R. (1992) The development of an abbreviated form of the Revised Eysenck Personality Questionnaire (EPQR-A): Its use among students in England, Canada, the USA and Australia. *Pers Individ Dif*, 13, 443-9.
- Gao, T., Xiang, Y-T., Zhang, H., Zhang, Z. & Mei, S. (2017). Neuroticism and quality of life: Multiple mediating effects of smartphone addiction and depression. *Psychiatry Research*, 258, 457-461. <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychres.2017.08.074>.
- Gezgin, D. M. & Akıllı, G. K. (2016). Lise öğrencilerinin internet bağımlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 917-931.
- Gökler, M. E., Aydın, R., Ünal, E. & Metintaş, S. (2016). Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeğinin Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(Ek.1), 52-59.
- Herrero, J., Urueña, A., Torres, A., & Hidalgo, A. (2019). Smartphone addiction: psychosocial correlates, risky attitudes, and smartphone harm. *Journal of Risk Research*, 22(1), 81-92.
- Hussain, Z., Griffiths, M. D. & Sheffield, D. (2017). An investigation into problematic smartphone use: The role of narcissism, anxiety, and personality factors. *Journal of Behavioral Addictions*, 6(3), 378-386. DOI: 10.1556/2006.6.2017.052
- Kang, S., & Jung, J. (2014). Mobile communication for human needs: A comparison of smartphone use between the US and Korea. *Computers in Human Behavior*, 35, 376-387.
- Karancı, N., Dirik, G., & Yorulmaz, O. (2007). Eysenck kişilik anketi-gözden geçirilmiş kısaltılmış formu'nun (EKA-GGK) Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 1-8.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kim Y, Jeong J-E, Cho H, Jung D-J, Kwak M, Rho MJ, ... Choi, I. Y (2016) Personality factors predicting smartphone addiction predisposition: Behavioral inhibition and activation systems, impulsivity, and self-control. *PLoS ONE* 11(8): e0159788. doi:10.1371/journal.pone.0159788
- King, A. L. S., Valença, A. M., Silva, A. C. O., Baczynski, T., Carvalho, M. R., & Nardi, A. E. (2013). Nomophobia: Dependency on virtual environments or social phobia?. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 140-144.
- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 231-238.
- Kumcağız, H. & Gündüz, Y. (2016). Relationship between psychological well-being and smartphone addiction of university students. *International Journal of Higher Education*, 5(4), 144-156. <http://dx.doi.org/10.5430/ijhe.v5n4p144>.
- Kutlu, M., & Pamuk, M. (2017). Üniversite öğrencilerinde cep telefonunun problemlili kullanımının kişilik bağlamında incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1263-1272. doi:10.14687/jhs.v14i2.4073.
- Kwon, M., Kim, D.J., Cho, H., & Yang, S. (2013). The smartphone addiction scale: development and validation of a short version for adolescents. *PloS one*, 8:e56936. <http://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0083558>.
- La Greca, A. M., & Lopez, N. (1998). Social anxiety among adolescents: Linkages with peer relations and friendships. *Journal of abnormal child psychology*, 26(2), 83-94.
- Lee, Y-K., Chang, C-T, Lin, Y. & Cheng, Z-H. (2014). The dark side of smartphone usage: Psychological traits, compulsive behavior and technostress. *Computers in Human Behavior*, 31, 373-383. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2013.10.047>.
- Lee, C. & Lee, S-J. (2017). Prevalence and predictors of smartphone addiction proneness among Korean adolescents. *Children and Youth Services Review*, 77, 10-17.
- Matar Boumosleh J. , & Jaalouk D. (2017). Depression, anxiety, and smartphone addiction in university students- A cross sectional study. *PLoS ONE* 12(8): e0182239. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0182239>.
- Minaz, A. & Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2017). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin ve kullanım amaçlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 268-286.
- Mok, J-Y., Choi, S-W., Kim, D-J., Choi, J-S., Ahn, H., Choi, E-J. & Song, W-Y. (2014). Latent class analysis on internet and smartphone addiction in college students. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 10, 817-828.
- Padır, M. A. (2018). Akıllı Telefon Bağımlılığı. Tuncay Ayas ve Mehmet Barış Horzum (Ed.). *Teknolojinin Olumsuz Etkileri* içinde (s.107-128). Ankara:Vizetek Yayıncılık

- Pearson, C. & Hussain, Z. (2016). Smartphone addiction and associated psychological factors. *Addicta: The Turkish Journal of Addictions*, 3 (2), 1–15. DOI: 10.15805/addicta.2016.3.0103.
- Soni, R., Upadhyay, R., & Jain, M. (2017). Prevalence of smart phone addiction, sleep quality and associated behaviour problems in adolescents. *Int J Res Med Sci*, 5(2), 515-519.
- Şahin, Ş., & Özçelik, Ç. (2016). Ergenlik dönemi ve sosyalleşme. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 5(1), 42-49.
- Şata, M., Çelik, İ, Ertürk, Z. & Taş, U. E. (2016). Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği'nin (ATBÖ) Türk lise öğrencileri için uyarlama çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 7(1), 156-169.
- Takao, M. (2014). Problematic mobile phone use and big-five personality domains. *Indian journal of community medicine: official publication of Indian Association of Preventive & Social Medicine*, 39(2), 111-113.
- Takao, M., Takahashi, S. & Kitamura, M. (2009). Addictive personality and problematic mobile phone use. *Cyberpsychology & Behavior*, 12 (5), 501-507. DOI: 10.1089=cpb.2009.0022.
- Taner, N. (2013). Kullanıcılarının Akıllı Telefonları Değerlendirmeleri: Kastamonu Şehir Merkezinde Bir Uygulama. *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*, 1, 127-140.
- TÜİK (2017). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. Türkiye İstatistik Kurumu, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1028 adresinden 02.12.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Yang, S. Y., Lin, C. Y., Huang, Y. C., & Chang, J. H. (2018). Gender differences in the association of smartphone use with the vitality and mental health of adolescent students. *Journal of American college health*, 66(7), 693-701.
- Yen, C. F., Tang, T. C., Yen, J. Y., Lin, H. C., Huang, C. F., Liu, S. C., & Ko, C. H. (2009). Symptoms of problematic cellular phone use, functional impairment and its association with depression among adolescents in Southern Taiwan. *Journal of Adolescence*, 32(4), 863–873.
- Yildirim, C., & Correia, A. P. (2015). Exploring the dimensions of nomophobia: Development and validation of a self-reported questionnaire. *Computers in Human Behavior*, 49, 130-137.
- Yıldız, M. A. (2017). Emotion regulation strategies as predictors of internet addiction and smartphone addiction in adolescents. *Journal of Educational Sciences and Psychology*, 7(69), 66-78.
- Yılmaz, G., Haydar, Ş. & Civan, S. (2015). Ergenlerde mobil telefon bağımlılığı ile sosyal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying*, 2(2), 20-37.

Path Analytic Model of Social Media Disorder Related to Life Satisfaction and Resilience with Personality Traits as Mediating Factors¹

Akif AVCU² Erdem SEVİM³ Enver ULAŞ⁴

Abstract: Increased use of social media platforms that result in psychological and behavioral problems suggest an effort to increase nomological network of social media disorder with psychological constructs. The main purpose of this research was to test the effect of resilience and satisfaction with life on social media disorder and mediating role of the neuroticism, negative valence and openness to experience. The variables selected for this research are based on theoretical explanations of recent studies. Due to the lack of a scale to measure social media use disorder for university students, reliability and validity study of an existing scale available in English was performed primarily. Later, a path analytic model was constructed and tested. The model was tested with a sample of 638 students from 9 different faculties. The conclusions drawn from this study are substantial, in sum, this study generated evidence that neuroticism, negative valence, resilience and life satisfaction have direct influence on social media disorder among university students. In addition, the results indicated that neuroticism and negative valence plays a mediating role for some circumstances. These conclusions offer researchers and health professionals' better understanding of social media disorders and stresses on the importance of personality traits when developing interventions to minimize the negative effects of social media disorder.

Keywords: social media disorder, personality, resilience, life satisfaction.

---

¹ This research was supported by Marmara University Scientific Research Projects Unit (MU-SRPU). Project no: EGT-A-070617-0412

² Marmara University, Educational Sciences Department, avcuakif@gmail.com

³ Marmara University, Educational Sciences Department, erdemsvm@hotmail.com

⁴ Sebhattin Zaim University, ulasenver@gmail.com

Sosyal Medya Bozukluğu ile İlgili Yaşam Doyumu ve Psikolojik Dayanıklılıkta Arabulucu Faktörler Olarak Kişilik Özelliklerinin Yol Analiz Modeli

Öz: Psikolojik ve davranışsal sorunlara yol açan sosyal medya platformlarının artan kullanımı, sosyal medya bozukluğunun diğer psikolojik yapılarla arasındaki nomolojik ağın arttırılmasına yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesini önermektedir. Bu araştırmanın temel amacı, sağlık ve yaşam doyumunun sosyal medya bozukluğu üzerindeki etkisini incelemek ve nevroitiklik, olumsuz değerlilik ve deneyime açıklığın aracı rolünü belirlemektir. Bu araştırma için seçilen değişkenler son çalışmaların kuramsal açıklamalarına dayanmaktadır. Üniversite öğrencileri için sosyal medya kullanım bozukluğunu ölçecek bir ölçek bulunmamasından dolayı, İngilizce dilinde mevcut bir ölçeğin güvenilirliği ve geçerlilik çalışması yapılmıştır. Daha sonra, bir yol analiz modeli oluşturularak bu model test edilmiştir. Modelin test edilmesinde kullanılan veri 9 fakültede öğrenim gören 638 öğrencinin görüşlerine başvurularak toplanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre nevroitiklik, olumsuz değerlilik, dayanıklılık ve yaşam doyumunun üniversite öğrencileri arasında sosyal medya bozukluğunu doğrudan etkilediğine dair kanıtlar oluşturduğu görülmüştür. Ek olarak, sonuçlar, nevroitikliğin ve negatif değerliliğin bazı durumlar için aracı bir rol oynadığını göstermiştir. Bu sonuçlar araştırmacılara ve sağlık çalışanları tarafından sosyal medya bozukluklarının daha iyi anlaşılması sağlamıştır ve sosyal medya bozukluğunun olumsuz etkilerini en aza indirmek için müdahaleler geliştirirken kişilik özelliklerinin önemini dikkate almayı vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: sosyal medya bozukluğu, kişilik, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyum.

Introduction

In the last 20 years, there has been a significant increase in the use of internet regardless of developmental stage people are in. The growth in internet technology contributes in the development of communication technology. This led to further increase in technological mediators rather than face to face communication. Most prominently, social media platforms became the leading communication platforms to connect with other people (Kuss & Griffiths, 2011)

According to the Global Digital Report released in 2018, the number of people around the world using the internet is now 4.021 billion, the number of smartphone and social media users is approximately 5.135 and 3.196 billion respectively. According to GlobalStats website, as of January 2019, percentages of people using social media platforms were as follows; 50.18% Facebook, 16.53% Pinterest, 13.4% Youtube, 11.6% Twitter and 5.47% Instagram.

Moreover, there are several reasons for this abrupt escalation in social media and internet usage. A detailed possible reasons were cited in Whiting & Williams (2013). Using social media for a certain period of time can make people's life efficient to some extent. On the other hand, spending too much time on social network sites can weaken and even deteriorate familial and social bonds thus result in failure to accomplish life goals (Burrow & Rainone, 2016; Ekşi & Çiftçi, 2017). With the substantial rise in the number of social media users, the problems related to excessive use and social media addiction can arise. The number of people addicted to social media has been increasing due to the variation in the communication types (Aftab, Çelik & Sarıçam, 2015; Andreassen, 2015; Andreassen, Pallesen & Griffiths, 2017). Griffiths, Kuss, & Demetrovics (2014) emphasized on the significance of further analysis of social media addiction. Social media addiction is a growing concern that might become harmful and injurious to one's function of daily operations (Elphinston & Noller, 2011).

Despite increased growth of social media usage and negative effects on individuals, internet addiction is not included in DSM-5 as a mental disorder. The omission of this condition prevents the further discussion of negative psychological effects of internet addiction in a broader context. In addition to this, multiple tools offered by the Internet make harder to identify internet addiction as a behavioral disorder (Griffiths, Hussain, Grüsser, Thalemann, Cole, Davies & Chappell, 2013). In this respect, only internet gaming disorder (IGD) has found a place on DSM-5. Even though social media disorder is not counted in DSM-5, there is an emerging bulk of researches showing excessive use of social media as a mental disorder (Pantic, 2014; Kuss, Griffiths & Binder, 2013a; Kuss, Van Rooij, Shorter, Griffiths and Van de Mheen,, 2013b; Kuss, Griffiths, Karila & Billieux, 2014). Nine criteria's which are used to categorize IGD have permitted for the identification and measurement of

social media disorder (Van den Eijnden, Lemmens & Valkenburg, 2016). The criteria used for IGD and adapted for SMD are briefly as follows; preoccupation, tolerance, withdrawal, continued use, avoidance, problems, deceiving, relocation, conflict.

To be precise, most of the university students who are at a critical stage of their life have a laptop that facilitates academic assignments, and a smart phone that allows them to connect to social media in any environment. Nonetheless, numerous studies found that the excessive use of internet that result in addiction have become a serious mental health problem and may have negative effect on university students i.e. (Wu, Chen, Han, Meng, Luo & Nydegger, 2013; Derbyshire, Lust, Schreiber, Odlaug, Christenson, Golden & Grant, 2013).

Personality traits are the criteria with which social media disorder is scrutinized most frequently. Many studies confirm the correlation between personality traits and problematic usage of social media. After careful examination of the findings obtained in this course, it's realized that problematic social media usage correlates with conscientiousness trait of Big Five personality theory. (Błachnio & Przepiorka, 2016; Kuss, Van Rooij, Shorter, Griffiths & Van de Mheen, 2013b), extraversion (Amichai-Hamburger and Vinitzky , 2010; Hughes, Rowe, Batey & Lee, 2012; Andreassen, Torsheim, Brunborg & Pallesen, 2012; Błachnio & Przepiorka, 2016), emotional stability (Błachnio & Przepiorka, 2016) and neuroticism (Tang, Chen, Yang & Chung, 2016; Kuss, Griffiths & Binder, 2013a). In view of that, conscious and extrovert people show less challenging behavior on social media use (Wang, Jackson, Zhang & Su, 2012). Moreover, a study found that introvert, agreeable and neurotic individuals showed more problematic behavior on social media use (Kircaburun, Alhabash, Tosuntaş & Griffiths, 2018). Even though comparatively less investigated, there is no study demonstrating negative valence -another subscale of personality- impact on social media usage. On the other hand, negative valence is known to be associated with problematic internet use (Kostic, Pedović, & Panić, 2018).

Personality traits not only determine the behaviors of individuals, but also their other psychological characteristics. Among the most vital of these is resilience (Narayanan, 2008; Lounsbury, 2004). For instance, Campbell-Sills, Cohan & Stein (2006) stated that resilience

and neuroticism were negatively correlated, and on the other hand, extroversion and conscientiousness dimensions were positively correlated. The findings were confirmed by Makaya, Oshio & Kaneko (2006) and Friberg, Barlaug, Martinussen, Rosenvinge & Hjemdal (2005). It is stated that individuals with low levels of resilience and well-being spend more time on these platforms and display signs of social media disorder (Van Rooij & Prause, 2014). A study found that there is a negative relationship between smart phone applications and resilience levels of young individuals (Lepp, Barkley & Karpinski, 2014). Another study showed that there was a negative relationship between problematic use of social media and resilience and that increasing resilience level would have a positive effect on eliminating the negative effects caused by problematic internet use (Hou, Wang, Guo, Gaskin, Rost & Wang, 2017).

Additional concept which is related with personality traits is life satisfaction. Findings from a study conducted by Hosseinkhanzadeh and Taher (2013) suggested a correlation between life satisfaction, extraversion, openness to experience and conscientiousness. Similar findings were also confirmed by other studies (Herringer, 1998; Schimmack, Oishi, Furr & Funder, 2004; Schimmack, Diener & Oishi, 2002). These findings show that personality traits are significant factors in determining life satisfaction of the individual. With growing usage of the Internet, individuals become reluctant to join social activities, which cause social bonds to weaken, therefore their well-being is adversely affected (Kraut, Mukhopadhyay, Szczypula, Kiesler & Scherlis, 1998). Individuals with damaged social bonds would also use social networking sites to compensate for real-life social bonds (Barker, 2009). According to other study the young adults spending too much time on social media platforms feel socially isolated at higher level and experience loneliness in their real lives which leads to low social skills subsequently (Caplan, 2007). This situation is the reason for increased loneliness and sadness for these individuals (Lavin, Yuen, Weinman & Kozak, 2004). Ultimately, people with fewer interpersonal networks are more inclined to use social media platforms to compensate for their introverted personality, low self-esteem and low life satisfaction level (Hong, Huang, Lin & Chiu, 2014). Various studies confirmed that individuals with low life satisfaction use social media more intensively and that excessive use of social media negatively affects life satisfaction (Kross, 2013).

There are many diverse path analytic models in the literature describing problematic Internet use (Davis, 2001; Savci & Aysan, 2017; Tokunaga & Rains, 2010; Griffiths, 2005). Studies investigating social media use are comparatively more recent e.g. (Hawi & Samaha, 2016; Wang, Wang X & Wu Y, 2018). Moreover, the path analytic studies, which investigate the psychological patterns that identify social media disorder, are relatively few and conducted in the recent years. Extensive use of social media and its confirmed negative effects on the individual lay emphasis on the importance of conducting these studies further to better understand the psychological background of this problem. In addition, examining path analytic models, helps to form nomological network of a construct with other ones. In past literature, there are no studies in which the effects of resilience and life satisfaction and problematic social media use are inspected. So, there is a possibility that if resilience and life satisfaction have influence on the problematic use of social media in a direct way, there may also be indirect effects of resilience and life satisfaction on the problematic use of social media through personality traits. Thus, we created this model with the aim of testing whether or not neuroticism, negative valence and openness to experience play a mediating role for the effect of resilience and life satisfaction on social media disorder.

Method

Participants

The sample for this study consists of Turkish university students. The data collection process was carried out at two steps: (1) scale adaptation process, (2) testing path analytic model. This study's sample groups were selected from a multi campus university located in a big city in Turkey. To increase the generalizability of the study, data was collected from various campuses and faculties. During the adaptation process of Social Media Disorder Scale (SMDS) to Turkish, A total of 209 students (137 female and 72 male) aged between 18 and 26 ($\bar{X} = 21.57 \pm 2.61$) participated to the first step to carry out confirmatory factor analysis. First sample group was selected from three different faculties (Faculty of Education, Faculty of Dentistry and Faculty of Health Sciences). In addition, as a part of test adaptation process, 37 senior English teaching department students were included in the study to estimate the

correlation between the scores obtained from Turkish and English versions of SDMS. Moreover, test-retest reliability and criterion related reliability was carried out with the data collected from 44 senior psychological counseling department students. For estimating test-retest reliability, the same students were again included in the study with three-week interval. In the second phase of study, a total of 638 (590 female 148 male) aged between 18 and 27 ($\bar{X} = 21.40 \pm 2.81$) from six different faculties (Faculty of Education, Faculty of Dentistry, Faculty of Science and Literature, Faculty of Health Sciences, Justice Vocational School of Higher Education and Faculty of Theology) to test path analytic model.

Data Collection Tools

SMDS, Brief Resilience Scale (BRS), Relationship Satisfaction Scale (RAS), Satisfaction with Life Scale (SWLS) and Basic Personality Traits Inventory (BPTI) were used. In addition, During the validation of SDMS to Turkish population, criterion validity was tested with Social Media Addiction Scale-Adult Form (SMAS-AF)

SMDS was developed by Van den Eijden, Lemmens and Valkenburg (2016). we used shoeter version in this study consisting of 9 items. The items were answered dichotomously (yes-no). The original form of the scale was developed in Danish sample with 873 adolescents and confirmed a one-dimensional structure. Cronbach alpha value was found to be 0.76. SMAS-AF, developed by Şahin and Yağcı (2017), consists of 20 five-point Likert type items. The scale had two-dimensional structure, namely virtual tolerance and virtual communication and Cronbach's alpha value was found to be 0.94. BRS was developed by Smith et al. (2008) and adapted into Turkish by Doğan (2015). It consists of 6 five-point Likert type items. It has a one dimensional structure with Cronbach's alpha value 0.83. RAS was originally developed by developed by Hendrick (1988) and was adapted into Turkish by Curun (2001). It has a one dimeensionaly structure and has a Cronbach's alpha value of 0.86 in Turkish population. SWLS was originally developed by Diener, Emmons, Larsen and Griffin (1985) and consists of 5 items. It was adapted into Turkish by Durak, Şenol-Durak and Gençöz (2010). BPTI was developed by Gençöz and Öncül (2012), constructed on trait-based personality measurement approach. The scale is consisting of 45 adjectives on 6 dimensions: Extraversion (EX), Conscientiousness (CO), Agreeableness (AG), Neuroticism

(NE), Openness (OP), and Negative Valence (NV). Internal consistency coefficients for sub-dimensions vary between .71 and .84. For the purpose of this study, OP and NE and NV sub-dimensions were used.

Data Analysis

For determining translational equivalency, the SMDS, the English and Turkish forms of the scale were distributed among senior English Teaching students with three weeks' interval. Relationship between scores calculated and paired sample t test was also used to determine whether there was a difference between arithmetic means of the scores in both forms. The CFA analysis was carried out to test construct validity of SMDS with data from 207 university students. The MPLUS 6 (Muthén & Muthén, 1998-2012) program was used during the implementation of the CFA analysis. Criterion related validity of SMDS was investigated by calculating Pearson correlation coefficient between the scores of SMDS and SMAS-AF. Test-retest reliability was explored by using Pearson correlation coefficients between scores obtained with three weeks' interval. These analyses were achieved using SPSS version 21.0 (IBM SPSS Statistics for Windows, Version 21.0, 2012). Path analysis was used to test proposed model. Fit indices of χ^2 , CFI, TLI, RMSEA and SRMR were used as both were suitable to the research model.

Ethics

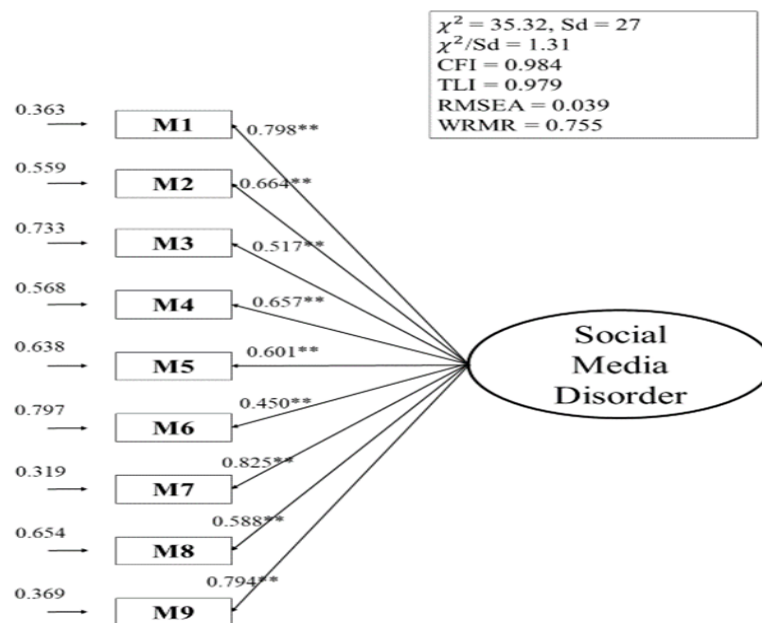
During the data collection process, participants were informed not to provide any personal information that would reveal their identity, except for questions involving demographics, in order to allow the participants to express sincere views on themselves.

Findings

Adaption of Social Media Disorder Scale to Turkish

After obtaining the permission for the use of the scale in this study Regina J.J.M. van den Eijnden via e-mail, the translation was carried out. The recommendations made by Hambleton (2001) considered for enabling the lingual equivalency. Consequently, forward and back-translation was achieved with assistance of five experts having at least PhD degree.

Linguistic equivalency of SMDS was further tested by computing the correlation scores between both languages of the scale. For this purpose, the Turkish form and original form were applied to 37 4th grade students in the Department of English Teaching in Marmara University. The correlation coefficient between English and Turkish forms was found to be .77 ($p < 0.01$). Similarly, the mean scores between the forms were not different significantly at $p < 0.05$ level. Both forward and back-translation process and statistical analysis confirm lingual equivalency of SMDS. Construct validity of SDMS was investigated with 209 students participated to the study. To decide on model fit, Weighted Root Mean Square Residual (WRMR) (Categorical), Chi Square test, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA), confirmatory fit index (CFI) and Tucker-Lewis index (TLI) were used to evaluate model fit. As shown in Figure 1. the fit index values ($\chi^2/df = 1.31$ RMSEA = 0.039. CFI = 0.984 TLI = 0.979. WRMR = 0.755) are at good fit level (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010; Awang, 2012). Furthermore, the factor loadings varied between .45 and .80. The results of the model being tested are presented in Figure 1.

Figure 1. Social Media Disorder Scale CFA results

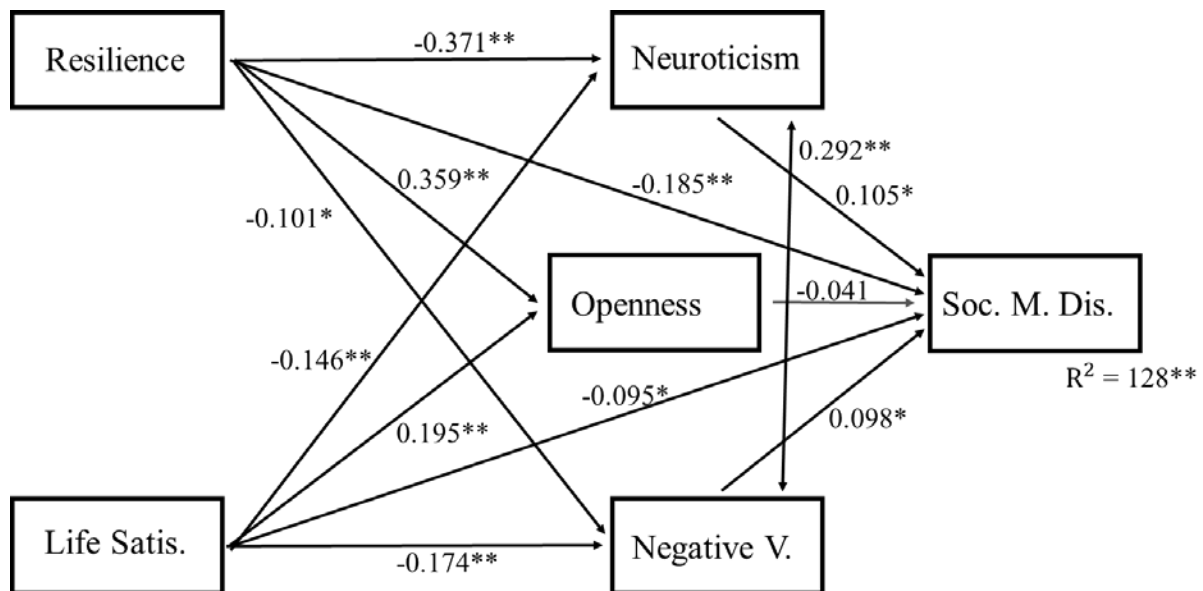
Criterion related validity was tested as outlined in the method section and it was found that the scores of SMDS and SMAS-AF were highly correlated ($r = .68$, $p < 0.01$). The test-

retest reliability of SMDS were found to be .62. ($p < 0.01$). Finally, internal consistency of SMDS were determined by calculating Cronbach Alpha Coefficient and found to be .73.

Adaption of Social Media Disorder Scale to Turkish

To test the mediating role of neuroticism, negative valence and openness to experience on the effect of resilience and life satisfaction on SMD. a path analytic model was tested. To achieve this goal, the scales were applied to 638 university students.

The decision to evaluate the level of model fit cut off values set by Hair et al (2010) and Awang (2012) were taken into consideration. The results for path analysis shows that goodness of fit indices of the tested model ($\chi^2 (2) = 4.55$. $p = 0.103$. RMSEA = 0.045. CFI = 0.994. TLI = 0.982. SRMR = 0.014) was found to be upright, satisfactory and acceptable.

Figure 2. Path analytic model of social media disorder related to life satisfaction and resilience with personality traits as mediating factors.

As anticipated, our psychological analysts (negative valence, neuroticism, life satisfaction and resilience) had substantial direct effect on social media disorder. More specifically we found that negative valence predicted social media disorder significantly ($\beta = .10$. $p < .05$): higher negative valence is positively related to higher social media disorder. Correspondingly, neuroticism was found to predict social media disorder significantly ($\beta = .11$. $p < .05$). Openness to experience was however negatively related to social media disorder but the effect is not statistically important ($\beta = .04$. $p > .05$). It was the only non-significant

variable in our tested model. For non-personality variables resilience was found to be negatively related to social media disorder ($\beta = -.18$, $p < .01$): higher resilience level is related to lower social media disorder. Life satisfaction was also found to be negatively related to social media disorder ($\beta = -.10$, $p < .05$): higher level of life satisfaction lead to lower level of social media disorder. Overall the proposed psychological factors proposed in this study predicted 13% of social media disorder.

Mediating role of personality related factors on resilience and life satisfaction was tested Sobel test (Sobel, 1982). It was shown that neuroticism is significant mediator between the relationship resilience and social media disorder ($z = -2.42$, $p < .05$). On the other hand, openness to experience is not important mediator between the relationship resilience and social media disorder ($z = -0.96$, $p > .05$). Likewise, negative valence is found to be non-significant mediator between resilience and social media disorder ($z = -1.74$, $p > .05$).

For life satisfaction variable neuroticism was discovered to have substantial mediating effect on the relationship between life satisfaction and social media disorder ($z = 2.11$, $p < .05$). As like neuroticism, negative valence also was found to be significant predictor between life satisfaction and social media disorder ($z = 2.11$, $p < .05$). Alternatively, openness to experience were not revealed to have mediating effect ($z = -0.94$, $p > .05$). All in all, mediating role of personality related variables were found partly for the effect of resilience and life satisfaction on social media disorder.

Results and Discussion

The crucial purpose of this study is to scrutinize the effects of the psychological characteristics of university students on social media disorder. For this aim, SMD, which was already adapted to Turkish language and culture for high school students, was revised and readapted for university students. Conclusions have revealed that SMDS provides valid and reliable results for university students.

Subsequently, the effects of life satisfaction and resilience on personality traits were inspected and the mediating role of some personality traits on this effect was tested.

Inclusive, the discoveries have extended our knowledge about the dynamics of psychological factors that lie behind the problematic use of social media. The findings presented that neuroticism, negative valence, resilience and life satisfaction had significant direct effects on social media use. These conclusions were found to be similar to those from previous studies (etc. (Kircaburun, Alhabash, Tosuntaş & Griffiths, 2018; Hou, Wang, Guo, Gaskin, Rost & Wang, 2017; Kostic, Pedović, & Panić, , 2018; Hong, Huang, Lin & Chiu , 2014).

Alternatively, it is revealed that there was no significant direct effect of openness to experience on social media use. This conclusion does not stand firm with the evidence in the past literature (Andreassen, Torsheim, Brunborg & Pallesen, 2012; Błachnio & Przepiorka, 2016). Openness to experience is related to the individual's originality and open mindedness (Čukić & Bates, 2014). These individuals are known to use social networking sites to gain different experiences (Amichai-Hamburger and Vinitzky , 2010)and desire diverse communication platforms except for popular ones (Guadagno, Okdie & Eno, 2008). In this study, it is not recognized which social media platforms are preferred by the participants and for which purposes they prefer those networking sites. Therefore, additional studies should be conducted to understand the nature of the relationship between openness to experience and the use of social media.

Additionally, mediating effects of personality traits were found to be substantial. For example, neuroticism variable has a significant mediating effect on the relationship between resilience and social media disorder. Hence, social media disorder decreases in resilient individuals if they are less neurotic. There is a huge group of literature (i.e. (Grant, Guille & Sen, 2013; Gloria & Steinhardt, 2016) highlight the protective nature of resilience from adverse psychological effects. Also, Hou et al. (2017) states that resilience protects an individual from adverse effects of social media use. On the Contrary, it is acknowledged that neurotic people use social media platforms more to conceal their disappointments in the real life (Amichai-Hamburger and Vinitzky, 2010). So, it could be implied that neurotic individuals use social media to hinder their disappointments which perhaps interrupt the protective nature of resilience over problematic internet use.

Correspondingly, neuroticism and negative valence variables have significant mediating roles on the relationship between life satisfaction and social media disorder. More explicitly, individuals more satisfied with life become less prone to social media disorder except those who show neuroticism and negative valence. Valenzuela & Kee (2009) states that life satisfaction of an individual could benefit from social network use if used appropriately. On the other hand, if people with less life satisfaction prefer it more than internet use turns to be problematic. (Bozoglan, Demirer & Sahin, 2013). This outcome demonstrates that, the dynamic relationship between life satisfaction and problematic social network usage further affected from showing hostile behaviors and negative feelings.

This research has some limitations. For this research, the greatest concern is that it included students from one university. Even students prefer this university from nearly all part of Turkey, inclusion of different universities – especially private ones – will increase the validity of the results. Secondly, even there are six sub-dimension of personality, only three of them were included considering previous studies in the literature. Future studies should include the other dimensions of personality to get clearer picture. In addition, adaptation of SMDS was conducted with a sample of 209 students. Even technically it is big enough, future studies could replicate validation process with bigger sample.

All things considered, we believe that this study broadens the nomological network of social media disorder with other psychological constructs. This research is also unique from the previous ones in terms of the different variables included in the model. Specifically, negative valence, as a less cited personality trait included in the model. There are limited number of studies using, personality traits as mediators in cyber psychology literature. As stated in the introduction part, personality of an individual has direct effect on almost all psychological constructs. These findings and the framework of this research offer researchers and health professionals better understanding of social media disorders and importance of personality traits when developing interventions to minimize the negative effects of social media disorder. To conclude, when analyzing the factors affecting social media disorder, it was suggested that the mediating effect of personality has to be taken into account and findings excluding this effect should be interpreted in more elaborate manner.

Kaynakça

- Aftab, R., Celik, İ., & Sariçam, H. (2015). Facebook addiction and social emotional learning skills. *Ozean Journal of Social Science*, 8(2), 108-120.
- Amichai-Hamburger, Y., & Vinitzky, G. (2010). Social network use and personality. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1289-1295.
- Andreassen, C. S. (2015). Online social network site addiction: A comprehensive review. *Current Addiction Reports*, 2(2), 175-184. doi: 10.1007/s40429-015-0056-9.
- Andreassen, C. S., Torsheim, T., Brunborg, G. S., & Pallesen, S. (2012). Development of a Facebook Addiction Scale. *Psychological Reports*, 110(2), 501-517.
- Andreassen, C.S., Pallesen, S., & Griffiths, M.D. (2017). The relationship between excessive online social networking, narcissism, and self-esteem: Findings from a large national survey. *Addictive Behaviors*, 64, 287-293.
- Awang, Z. (2012). *Structural Equation Modeling Using Amos Graphic*. UITM Press.
- Barker, V. (2009). Older adolescents' motivations for social network site use: The influence of gender, group identity, and collective self-esteem. *CyberPsychology & Behavior*, 12(2), 209-213.
- Best, J.W. & Kahn, J.V. (2006). *Research in Education*. 10th Edition, Pearson Education Inc., Cape Town.
- Błażnio, A., & Przepiorka, A. (2015). Dysfunction of Self-Regulation and Self-Control in Facebook Addiction. *The Psychiatric quarterly*, 87(3), 493-500.
- Bozoglan, B., Demirer, V. & Sahin, I. (2013) Loneliness, self-esteem, and life satisfaction as predictors of Internet addiction: A cross-sectional study among Turkish university students. *Scandinavian Journal of Psychology*, 54, 313-319.
- Burrow, A. L., & Rainone, N. (2017). How many likes did I get?: Purpose moderates links between positive social media feedback and self-esteem. *Journal of Experimental Social Psychology*, 69, 232-236.
- Campbell-Sills, L., Cohan, S.L., & Stein, M.B. (2006). Relationship of resilience to personality, coping, and psychiatric symptoms in young adults. *Behaviour research and therapy*, 44 4, 585-99.
- Caplan, S. E. (2007). Relations among loneliness, social anxiety, and problematic Internet use. *Cyberpsychology & Behavior: the Impact of the Internet, Multimedia and Virtual Reality On Behavior and Society*, 10(2), pp. 234-42.
- Čukić, I., & Bates, T.C. (2014). Openness to experience and aesthetic chills : Links to heart rate sympathetic activity. *Personality and Individual Differences*, 64(0): 152-156.

- Curun, F. (2001). The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction. Unpublished master's thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior, 17*(2), 187-195.
- Derbyshire, K. L., Lust, K. A., Schreiber, L. R., Odlaug, B. L., Christenson, G. A., Golden, D. J., & Grant, J. E. (2013). Problematic Internet use and associated risks in a college sample. *Comprehensive psychiatry, 54*(5), 415-422.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment, 49*, 71-75.
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being, 3*(1), 93-102.
- Durak, M., Senol-Durak, E. & Gencoz, T. (2010). Psychometric properties of the satisfaction with life scale among Turkish university students, correctional officers, and elderly adults. *Social Indicators Research, 99*, 413-429.
- Ekşi, H. & Çiftçi, M. (2017). Lise öğrencilerinin problemleri internet kullanım durumlarının dinî inanç ve ahlaki olgunluk düzeylerine göre yordanması. *ADDICTA: The Turkish Journal On Addictions, 4*(2), 181-206.
- Elphinston, R.A., & Noller, P. (2011). Time to Face It! Facebook Intrusion and the Implications for Romantic Jealousy and Relationship Satisfaction. *Cyberpsychology, behavior and social networking, 14* 11, 631-5.
- Friborg, O., Barlaug, D., Martinussen, M., Rosenvinge, J. H. & Hjemdal, O. (2005), Resilience in relation to personality and intelligence. *International Journal of Methods in Psychiatric Research, 14*: 29-42.
- Gençöz, T., & Öncül, Ö. (2012). Examination of personality characteristics in a Turkish sample: development of Basic Personality Traits Inventory. *The Journal of general psychology, 139* 3, 194-216.
- Gloria, C. T., & Steinhardt, M. A. (2016) Relationships Among Positive Emotions, Coping, Resilience and Mental Health. *Stress Health, 32*: 145- 156.
- Grant F, Guille C, & Sen S (2013) Well-Being and the Risk of Depression under Stress. *PLoS ONE, 8*(7): e67395. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0067395>
- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use, 10*(4), 191-197.
- Griffiths, M.D., Hussain, Z., Grüsser, S., Thalemann, R., Cole, H. Davies, M.N.O. & Chappell, D. (2013). Social interactions in online gaming. In P. Felicia (Ed.), *Developments in Current Game-Based Learning Design and Deployment* (pp.74-90). Pennsylvania: IGI Global.

Path Analytic Model of Social Media Disorder Related to Life Satisfaction and Resilience with Personality Traits as Mediating Factors

- Griffiths, M. D., Kuss, D. J., & Demetrovics, Z. (2014). *Social Networking Addiction: An Overview of Preliminary Findings*. In Behavioral Addictions: Criteria, Evidence, and Treatment (pp. 119-141). Elsevier Inc.. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-407724-9.00006-9>
- Global Digital Reports (2019). Retrieved from <https://wearesocial.com/global-digital-report-2019> in Januart 21, 2019.
- Guadagno, R.E., Okdie, B.M. and Eno, C.A. (2008). Who blogs? Personality predictors of blogging. *Computers in Human Behavior*. 24(5): 1993-2004.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th Edition). NJ: Prentice Hall.
- Hambleton, R. (2001). The next generation of the ITC Test translation and adaptation guidelines. *European Journal of Psychological Assessment*, 17, 164–172.
- Hawi, N. S., & Samaha, M. (2017). The Relations Among Social Media Addiction, Self-Esteem, and Life Satisfaction in University Students. *Social Science Computer Review*, 35(5), 576–586.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 93-98.
- Herringer, L. G. (1998). Facets of extraversion related to life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 24(5), 731-733.
- Hong FY, Huang DH, Lin HY, & Chiu SL (2014) Analysis of the psychological traits, Facebook usage, and Facebook addiction model of Taiwanese university students. *Telematics and Informatics* 31(4): 597-606.
- Hosseinkhanzadeh, A. & Taher, M. (2013). The Relationship between Personality Traits with Life Satisfaction. *Sociology Mind*, 3, 99-105. doi: 10.4236/sm.2013.31015.
- Hou, X.-L., Wang, H.-Z., Guo, C., Gaskin, J., Rost, D. H., & Wang, J.-L. (2017). Psychological resilience can help combat the effect of stress on problematic social networking site usage. *Personality and Individual Differences*, 109, 61-66.
- Hughes, D. J., Rowe, M., Batey, M., & Lee, A. (2012). A tale of two sites: Twitter vs. Facebook and the personality predictors of social media usage. *Computers in Human Behavior*, 28(2), 561-569.
- Kircaburun, K., Alhabash, S., Tosuntaş, Ş.B., & Griffiths, M.D. (2018). Uses and gratifications of problematic social media use among university students: A simultaneous examination of the big five of personality, social media platforms and social media use motives. *International Journal of Mental Health and Addiction*, <https://doi.org/10.1007/s11469-018-9940-6>
- Kostic, O. J., Pedović, I. & Panić, T.. (2018). Problematic Internet Use among Adolescents: Psychometric Properties of the Index of Problematic Online Experiences (I-POE). *Temida*. 21. 207-227.

- Kraut, R., Mukhopadhyay, T., Szczypula, J., Kiesler, S., & Scherlis, W. (1998). *Communication and information: Alternative uses of the Internet in households*. In Proceedings of the CHI 98 (pp. 368-383). New York: ACM.
- Kross E, Verduyn P, Demiralp E, et al. (2013). Facebook use predicts declines in subjective well-being in young adults. *PloS One* 2013; 8:e69841.
- Kuss, D. J., Griffiths, M. D., & Binder, J. F. (2013a). Internet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 959–966.
- Kuss, D.J. & Griffiths, M.D. (2011). Addiction to social networks on the internet: A literature review of empirical research. *International Journal of Environment and Public Health*, 8, 3528-3552.
- Kuss, D.J. , Van Rooij, A.J., Shorter, G.W., Griffiths, M.D. & Van de Mheen, D., (2013b). Internet addiction in adolescents: prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29(5): 1987-1996.
- Kuss, D.J., Griffiths, M.D., Karila, L. & Billieux, J. (2014). Internet addiction: A systematic review of epidemiological research for the last decade. *Current Pharmaceutical Design*, 20, 4026-4052.
- Lavin M.J, Yuen C.N, Weinman M & Kozak K (2004). Internet dependence in the collegiate population: the role of shyness. *Cyberpsychol Behav.*, 7(4):379–383.
- Lepp, A., Barkley, J. E. & Karpinski, A.C. (2014). The relationship between cell phone use, academic performance, anxiety, and Satisfaction with Life in college students, *Computers in Human Behavior* 31 (2014) 343–350
- Lounsbury, J.W. (2004). An Investigation of Personality Traits in Relation to Intention to Withdraw From College. *Journal of College Student Development*, 45, 517-534.
- Makaya, M., Oshio, A., & Kaneko, H. (2006). Correlations for adolescent resilience scale with big five personality traits. *Psychological Reports*, 98(3), 927-930.
- Muthén, L. K., & Muthén, B. O. (1998-2012). *Mplus User's Guide: Statistical Analysis with Latent Variables* (7th ed.). Los Angeles, CA: Muthén & Muthén.
- Narayanan, A. (2008). The Resilient Individual: A Personality Analysis. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*. (Vol. 34, pp. 110-118).
- Pantic, I. (2014). Online social networking and mental health. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(10), 652-657.
- Savci M, & Aysan F. (2017). Social-emotional model of internet addiction. *Psychiatry Clin Psychopharmacol*. 27:349–358.
- Şahin, C, & Yağcı, M. (2017), Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18(1): 523-538.

Path Analytic Model of Social Media Disorder Related to Life Satisfaction and Resilience with Personality Traits as Mediating Factors

- Schimmack, U., Diener, E., & Oishi, S. (2002). Life-satisfaction is a momentary judgment and a stable personality characteristic: The use of chronically accessible and stable sources. *Journal of Personality, 70*(3), 345-384.
- Schimmack, U., Oishi, S., Furr, R. M., & Funder, D. C. (2004). Personality and Life Satisfaction: A Facet-Level Analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin, 30*(8), 1062-1075.
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Jennifer Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine, 15*, 194–200.
- Sobel, M. E. (1982). Asymptotic intervals for indirect effects in structural equations models. In S. Leinhardt (Ed.), *Sociological methodology 1982* (pp.290-312). San Francisco: Jossey-Bass.
- SPSS: IBM Corp. Released (2012). *IBM SPSS Statistics for Windows, Version 21.0*. Armonk, NY: IBM Corp.
- Tang, J. M. Chen, C. Yang, T. Chung, L. et al., (2016). Personality traits, interpersonal relationships, online social support, and Facebook addiction, *Telematics and Informatics, 33*(1): 102-108.
- Tokunaga, R. S., & Rains, S. A. (2010). An evaluation of two characterizations of the relationships between problematic Internet use, time spent using the Internet, and psychosocial problems. *Human Communication Research, 36*, 512–545. doi:10.1111/j.1468-2958.2010.01386.x
- Valenzuela, S., & Kee, K. F. (2009). Is There Social Capital in a Social Network Site?: Facebook Use and College Students' Life Satisfaction, Trust, and Participation. *Journal of Computer-mediated Communication, 14*(4), 875-901. doi:10.1111/j.1083-6101.2009.01474.x
- Van den Eijnden, R.J.J.M., Lemmens, J.S. ve Valkenburg, P.M. (2016). The social media disorder scale. *Computer in Human Behavior, 61*, 478-487.
- Van Rooij AJ, Prause N (2014). A critical review of “Internet addiction” criteria with suggestions for the future. *Journal of Behavioral Addictions 3, 4*, 203-213.
- Wang P, Wang X, Wu Y, et al. (2018) Social networking sites addiction and adolescent depression: A moderated mediation model of rumination and self-esteem. *Personality and Individual Differences 127*: 162–167.
- Wang, J. L., Jackson, L. A., Zhang, D. J., & Su, Z. Q. (2012). The relationships among the Big Five Personality factors, self-esteem, narcissism, and sensation-seeking to Chinese University students' uses of social networking sites (SNSs). *Computers in Human Behavior, 28*(6), 2313-2319.
- Whiting, A. & Williams, D. (2013) "Why people use social media: a uses and gratifications approach", *Qualitative Market Research: An International Journal*, Vol. 16 Issue: 4, pp.362-369, <https://doi.org/10.1108/QMR-06-2013-0041>.

Wu, X., Chen, X., Han, J., Meng, H., Luo, J., Nydegger, L., et al. (2013). Prevalence and factors of addictive internet use among adolescents in Wuhan, China: Interactions of parental relationship with age and hyperactivity-impulsivity. *PloS One, 8(4)*, 61782.

Akıllı Telefon Bağımlılığı ve Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Rukiye GÖYMEN² Tuncay AYAS³

Öz: Bu araştırmanın amacı, akıllı telefon bağımlılığı ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin cinsiyet, internet kullanım süresi, anne-baba eğitim düzeyi, anne-baba ayrı olma durumu ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından incelenmesidir. Araştırmaya katılan bireyleri belirlemek amacıyla, 2018- 2019 eğitim öğretim yılında Mersin Akdeniz bölgesi devlet okullarında lise düzeyinde okuyan gönüllü olarak seçilen 151'i kız 120'si erkek olmak üzere toplam 271 öğrenciye araştırmada kullanılan ölçme araçları uygulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin cinsiyetleri ve sınıf düzeyleriyle ilgili bilgi toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu; akıllı telefon bağımlılığı düzeylerini belirlemek amacıyla Şar, Ayas ve Horzum tarafından geliştirilen Akıllı Telefon Kullanma Düzeyi Ölçeği; oyun bağımlılığı düzeylerini tespit etmek amacıyla Çocuklar için Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Ölçeği kullanılmıştır. İstatistiksel analizler SPSS/WINDOWS 25.0 programı kullanılarak; Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, ANOVA ve t testi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, bilgisayar oyun bağımlılığı düzeyi ile akıllı telefon bağımlılığı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu; bilgisayar oyunu bağımlılığı düzeyi ile akıllı telefon bağımlılığı düzeyi açısından cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar Oyun Bağımlılığı, akıllı telefon bağımlılığı

---

¹ Bu çalışma yüksek lisans tez çalışmasının özetidir.

² Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü

³ Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, tayas@sakarya.edu.tr

Investigation of The Relationship Between Smart Telephone Addiction and Game Addiction

Abstract: The aim of this study is to investigate the relationship between smartphone addiction and gaming addiction in terms of gender, internet usage time, parent education level, parental separation and class level variables. In order to determine the individuals participating in the study, in Mersin Akdeniz public schools selected as volunteers studying at the high school level and a total of 271 students, 151 of whom were girls and 120 of whom were male, measuring tools were applied. In the study, Personal Information Form was applied to gather information about the students' gender and class levels; The Smart Phone Usage Level Scale developed by Sar, Ayas and Horzum was applied to determine the levels of smartphone addiction; Computer Game Addiction Scale for Children was applied to determine game addiction levels. Statistical analyzes were performed by using SPSS / WINDOWS 21.0 program and Pearson Moments Correlation Coefficient, ANOVA and t test method. As a result of the findings of the research, it can be said that here was a significant relationship between the level of computer game addiction and the level of smartphone addiction; in terms of the level of computer game addiction with the level of smartphone addiction, the level of dependence in terms of gender a significant difference it was found.

Keywords: Computer Game Addiction, Smart Phone Addiction.

Giriş

Bir madde veya davranışı kullanmayı bırakamama ya da kontrol edememe şeklinde tanımlanan bağımlılık (Egger ve Rauterberg, 1996), gelişen teknolojiyle beraber akıllı telefon ve oyunlarda da varlık belirtisi göstermektedir. Son zamanlarda teknolojik gelişmelerde meydana gelen gelişmeler sayesinde, insanların bilgiye daha hızlı bir biçimde erişmesine ve bu bilgiyi hızlı bir biçimde paylaşmasına olanak tanımıştır. Elbette bu teknolojik gelişmelerden akıllı telefonlar, bilgisayarlar, tabletler ve internet de nasibini almış bulunmaktadır (Ayas, 2012). Türkiye de dahil olmak üzere tüm dünyada tablet ve akıllı telefonlarla kurulan yakın bağ küçük yaşlara kadar düşmüştür. Amerika ve İngiltere de yapılan iki araştırmanın verilerine göre, 2014'te 3 ve 4 yaşındaki çocukların %11'inin, 5 ve 7 yaşındaki çocukların %23'ünün kendilerine ait tabletlerinin olduğunu, buna ek olarak, 3 ve 4

yaşındaki çocukların %20'sinin tablet üzerinden internet kullandıklarını göstermektedir. Araştırma 2014 yılı haftalık internet kullanım süresi ve dijital oyun oynama sıklıkları ile ilgili de veri sunmaktadır. Şöyle ki; 3-4-5-7 yaşındaki çocukların internet ve dijital oyun başında geçirdikleri zaman sırasıyla 6,6 - 6,1 - 7,2 ve 6,8 saattir (Biritain, 2013).

Çağımızda bilgisayarlar insanlara birçok alanda rahatlık ve konfor sağlasa da bazen amaçları dışında kullanıldığında bedensel ve duygusal açıdan hasar verebilmektedir. Teknolojik ilerlemeleri daha yakından takip eden genç kuşak, diğerlerine nazaran konuya ilgi, bilgi ve becerileri daha fazla olduğundan, bilgisayar karşısında daha çok zaman harcamaktadırlar. Bilgisayarda geçirilen sürenin artması kişilerin sosyal, ailevi, akademik ve kişisel yaşam alanlarını olumsuz bir biçimde etkileyebilmektedir. Elbette bu 3 olumsuzlukların yaşanmasında bilgisayarlardan ziyade onların hedef ve amaçları dışında kullanılması sebep olmaktadır (Young, 1996).

Akıllı telefonları temel amaçları dışında kullanıp akıllı telefonlarından ayrı kaldıklarında yoğun bir huzursuzluk yaşayıp bağımlılık belirtisi gösteren bireylerde, bu durumun sonucu olarak bir takım fiziksel belirtiler de yaşanmaktadır. Aşırı derecede akıllı telefon kullanan bireylerde baş ağrısı, uyku düzensizliği, konsantrasyon bozukluğu gibi birtakım fiziksel sorun yaratabilecek problemler gözlenmektedir (Augner ve Hacker, 2012). Telefonları yanında olmayan bağımlılık belirtisi gösteren bireyler bu durumlarda şiddetli bir şekilde endişe ve huzursuzluk hali yaşadıklarını bildirmişlerdir (Ling, 2005).

Bilgisayar kullanımının sebep olduğu memnuniyet hali ve devamlı kullanma isteği duygusuyla bir araya gelen yoğun kullanım, bağımlılığa sebebiyet vermektedir. (Young, 1996). Ayas, Çakır ve Horzum (2011) tarafından yapılan araştırmaya göre, bir bilgisayara sahip olma durumu öğrencinin oyun veya internet bağımlılığı düzeyinde artış sağlayan bir etmen olabilmektedir.

Akıllı telefonlar günlük hayatımızda verilerin iletimi, internet erişimi, e-mail ve anlık mesajların iletimi, dijital ve görsel içeriğin görüntülenmesi ve şirket içindeki sistemlerle veri iletimi yapılması gibi bilgisayarların yaptığı birçok işi yapabilecek kadar gelişmiş özelliklere sahiptir. Gelecek yıllar içerisinde akıllı telefonların, notebook ve tablet bilgisayar gibi mobil cihazların internet erişimi gibi bilgiye erişim ihtiyaçlarının karşılanmasında ilk

bakılacak araçlar olacağı, işletmelerin ise bilgi işlem süreçlerini masaüstü bilgisayarlardan alıp akıllı telefonlar gibi mobil aygıtlara kaydıracağı fikri öngörülmektedir (Laudon ve Laudon, 2012).

Akıllı telefonlarda var olan çeşitli online aktiviteler ve kolay taşınabilir özelliği sonucunda akıllı telefonların bilgisayarlarla yer değiştirdiği görülmektedir. Akıllı telefonlar, olabilen her yer ve her zamanda insanlarla bağlantı içinde olabilmek, aile bireyleri ve arkadaşlarıyla internet veya arama aracılığıyla görüşebilmek, oyun oynayıp müzik dinlemek gibi hayatı kolaylaştıran özellikleri sağlayabilmektedir (Coogan ve Kangas, 2001). Hayatta bir çok kolaylıklar sunan akıllı telefonlar, sahip oldukları özellikler dolayısıyla bireylerin internet üzerinden bir çok oyuna ulaşmasını sağlayarak bireylerin rahatlıkla istedikleri oyunları oynamasına imkan sunabilmektedir.

Bilgisayar oyunu oynamanın oyun bağımlılığına dönüşmesi sürecine bakıldığında memnuniyet artışıyla doğru orantılı şekilde daha fazla oyun oynama arzusu görülmekte, bunun neticesinde de bilgisayar oyun bağımlılığı ortaya çıkmaktadır (Horzum, Ayas ve Çakır Balta. 2008). Yine bu doğrultuda Horzum (2011) bilgisayar oyun bağımlılığını; oyuncunun bir oyunu bırakamaması, devamlı oyunu düşünmesi, oyunu gerçek yaşamla ilişkilendirmesi, oyun oynamaktan dolayı günlük sorumluluklarını aksatması ve oyun oynamayı başka faaliyetlere tercih etmesi gibi kriterle anlatmıştır. Irwansyah (2005) bilgisayarda oyun oynamak ile bağımlılık arasında bir doğru orantı olduğunu söylemiştir. Thatcher ve Goolam (2005)'in yaptığı çalışmada ise çevrimiçi oynanan oyunların bağımlılığa sebep olduğu tespit edilmiştir. Ayas, Çakır ve Horzum (2011) tarafından yapılan araştırmaya göre, bir bilgisayara sahip olma durumu öğrencinin oyun veya internet bağımlılığı düzeyinde artış sağlayan bir etmen olabilmektedir. Bilgisayar sahibi olan bireylerin bilgisayar ve imkanlarına daha kolay erişerek bu arzularını doyurma güdüsünde olacakları belirtilmiştir.

Literatür incelendiğinde akıllı telefon bağımlılığı ile ilgili çok az araştırma yapıldığı görülmüştür. Oyun bağımlılığı ile ilgili olarak farklı değişkenlerle yapılmış araştırmalar mevcuttur. Bununla beraber akıllı telefon bağımlılığı ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişkiyi konu alan bir çalışmaya rastlanmamış olması, akıllı telefonlar bilgisayarların sahip olduğu

birçok özelliğe sahip olması nedeniyle bireylerin kolaylıkla oyunlara ulaşmasını fırsat vermesi bireylerin oyun bağımlılığına nasıl bir etkisinin olacağı değerlendirilerek böyle bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma tarama modelleri arasında, ilişkisel yöntem kullanılarak yapılan bir alan taraması niteliğindedir. Tarama modelleri, şimdiki zaman ya da geçmiş zamanda mevcut olan bir durumu var olduğu haliyle betimlemeye hizmet eden araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırma konusunu hali hazırdaki mevcut koşullar içerisinde betimlemeye uğraşarak, başka dinamiklerle etkileme ya da değiştirmeye uğraşmaz. Burada esas uygun şartlarda gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2008). Bu araştırma, 9, 10 ve 11. Sınıf lise öğrencileri arasından bir örneklem seçilerek bir defa veri toplama şeklinde desenlendiğinden, kesitsel araştırma olarak da düşünülebilir. Wiersma (1985)' e göre, kesitsel araştırma (cross-sectional research) ise belirli bir zaman diliminde seçilen belirli bir örnekleme uygulanan veri toplama araçlarını yöntem tayin ederek gerçekleştirilmektedir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, Mersin ilinde lise öğrencileri arasından gönüllü olarak araştırmaya katılmak isteyenler arasından tesadüfi yöntemle seçilen 151'i kız 120'si erkek olmak üzere 9. Sınıf düzeyinden 117, 10. Sınıf düzeyinden 69 ve 11. Sınıf düzeyinden 85 öğrenci seçilerek toplamda 271 öğrenciden oluşturulmuştur. Çalışma grubumuzu oluşturduğumuz lisede 12. Sınıf düzeyinde okuyan öğrencilerin üniversite yerleştirme sınavına hazırlandığı ve boş zamanlarında test çözmeye uğraştıkları bilinmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin verimli bir şekilde bizim çalışmamıza odaklanamayacağı düşünüldüğünden ve gönüllülük esas kabul edildiğinden örneklem grubumuz 9, 10 ve 11. Sınıflardan oluşturulmuştur.

Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreçleri

Bu çalışmada Bilgisayar Oyunu Oynama Düzeyi Ölçeği, Akıllı Telefon Kullanma Düzeyi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Ölçme araçları uygulanmadan önce, katılımcılara araştırmanın konusu ve amacı hakkında bilgi verilmiştir. Yapılacak uygulamanın en fazla 40 dakika süreceği belirtilmiştir. Verecekleri bilgilerin kesinlikle gizli tutulacağı konusunda katılımcılara güvence verilmiştir. Katılımcıların sorulara içtenlikle cevap vermelerini sağlamak için ölçme araçları katılımcılara araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır. Soruları anlamakta ya da puanlamada güçlük çeken katılımcılara sorular araştırmacı tarafından sorulmuş ve puanlaması yapılmıştır. Verilerin kodlanması, puanlanması ve analizi danışman yardımıyla araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi toplama formu katılımcılar hakkında sosyodemografik bilgiler elde etmek amacıyla kullanılmıştır. Bu kısa formda katılımcıların; cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, bir günde internet kullanım süresi ve anne baba ayrı olma durumunu belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır.

Akıllı Telefon Kullanma Düzeyi Ölçeği

Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin orijinali Şar, Ayas ve Horzum (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek pilot uygulama ve uzman görüşü alınarak yeniden düzenlenmiştir. Sonrasında faktör analizi, yapı geçerliliği ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğini geliştirmek adına ve birinci uygulamada faktör analizini de yapmak adına ölçek, lise öğrenim düzeyinde 234 öğrenciye uygulanmıştır. İkinci uygulama ile doğrulayıcı faktör analizini yapabilmek adına yine lise öğrenim düzeyinden farklı 228 lise öğrencisine yeniden uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini ölçebilmek adına yakınsak ve diskriminant geçerliliği uygulanmıştır. Yapılan analizler neticesinde geçerliliği ve güvenilirliği ispatlanmış bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçek, 4 faktörlü ve 30 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin en düşük faktör yük değerinin .397 olduğu tespit edilmiştir. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeği toplam dört faktörden oluşmaktadır. Bu faktörlerden birincisi 17 tane madde içermekte olup faktör yük değerleri 0.557-0.813 arasında değişmektedir. Birinci faktörün öz değer değeri 14.40, açıklanan varyansı % 47,98 olarak saptanmıştır. Bu faktör "kendine güvenen" başlığı altında adlandırılır. Ölçeğin ikinci etabı 5 maddeden oluşan

"Fiziksel Engellilik ve Günlük Faaliyetlerin İhmali" başlığı altında adlandırılmıştır. İkinci faktörün öz değer değeri 2.02, açıklanan varyansı % 6,72 olarak saptanmıştır. Beş faktörün ikinci faktördeki faktör 46 yük değerleri 0.561-0.765 arasında farklılık göstermektedir. Üçüncü faktör toplam 4 maddeden oluşur ve öz değer değeri 1.39, açıklanan varyansı % 4,64 olarak tespit edilmiş olup "yüz yüze iletişim soyutlama" başlığı altında adlandırılır. Üç faktördeki beş maddenin faktör yük değerleri 0.620-0.774 arasında farklılık göstermektedir. Ölçeğin dördüncü ve son faktörü yine toplam 4 maddeden oluşur ve öz değer değeri 1.12, açıklanan varyansı % 3,72 olarak saptanmıştır. Bu faktör "dayanılmaz kullanım" başlığı altında adlandırılır. Dördüncü faktördeki dört maddenin faktör yük değerleri 0.444-0.768 arasında farklılık göstermektedir. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin toplam öz değer değeri 18.93, açıklanan toplam varyansı % 63,06 olarak saptanmıştır. Faktörlerin toplam 30 maddeden faktör yükleme faktörlerinin faktörlere oranı 0.444-0.813 arasında olduğu ölçülmüştür. Bu sonuçlar, ölçeğin varyansla ölçülen kaliteyi yeterince açıkladığı yargısının yapılabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak; ölçek toplam 30 madde ve toplam dört faktörden oluşan bir yapıda elde edilmiştir.

Bilgisayar oyunu oynama düzeyi ölçeği

Ayas, Çakır ve Horzum (2011) tarafından geliştirilen "Ergenler İçin Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Ölçeği" ergenlerin internet ve bilgisayar bağımlılıklarını ölçmeye yarar sağlamaktadır. Ölçekte 5'li likert tipi dereceleme kullanılmış olup "Her Zaman(5), Çoğu Zaman(4), Sıklıkla(3), Ara Sıra(2) ve Nadiren(1)" şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçek 54 madde 2 faktörden oluşmakta olup 2. Faktör toplamda 26 maddeden oluşmuştur. Bu maddelerin ikinci faktördeki yük istatistiki değerleri .424 ile .788 arasında farklılık göstermektedir. Bu ölçeğin toplam varyans değerinin %19,13'ünü açıklayan bu faktör "Bilgisayar Oyun Bağımlılığı" olarak adlandırılmıştır. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. İç tutarlılık testi istatistiki değeri olarak bilgisayar oyun bağımlılığı olarak adlandırılan alt faktörün iç tutarlılık katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 54 maddeden oluşan toplam faktörleri içeren toplam iç tutarlılık katsayısı .95 olarak bulunmuştur.

Veri Analizi

Araştırma kapsamında analiz işlemlerinden önce veri setinin normal dağılım gösterip göstermediğine çarpıklık ve basıklık katsayı değerleri ile bakılmıştır. Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin toplam puanı için çarpıklık değeri .290, basıklık değeri ise -.659 olarak tespit edilmiştir. Oyun bağımlılığı ölçeğinin toplam puanı için çarpıklık değeri .997, basıklık değeri -.139 bulunmuştur. Çarpıklık ve basıklık değerleri 1.00'den düşük olduğu için verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilebilir. Verilerin normal dağılım gösterdiği için parametrik istatistiklere gidilmiştir. Verilerin analiz işlemlerinde ilişkisiz örneklem için t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Analiz işlemleri için sosyal bilimler için istatistik paket (SPSS 25.0) programı kullanılmıştır.

Bulgular

Akıllı telefon bağımlılığı düzeyi cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? Lise öğrencilerinin cinsiyetine göre akıllı telefon bağımlılığı düzeylerine bakılmıştır. Cinsiyet değişkeni 2 farklı alt grup içerdiği için cinsiyetine göre akıllı telefon bağımlılığı düzeylerine ilişkisiz örneklem için t-testi ile bakılmıştır.

Tablo 1. Lise Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Akıllı Telefon Bağımlılığı Düzeylerine Yönelik T-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	t	p
Akıllı Telefon Bağımlılığı	Kadın	150	66.72	24.36	3.986	.005
	Erkek	200	57.36	19.58		

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri, toplam puanları ($t=2,48$) açısından cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p<.05$) bulunmuştur. Yapılan analizler sonucu araştırmaya katılan kız öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ($=72,66$), erkek öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinden ($=65,92$) yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 2 Cinsiyetlerine Göre Ergenlerin Bilgisayar Oyunu Bağımlılıklarının Farklılaşmasına İlişkin Betimsel Bulgular ve t-testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	t	p
Bilgisayar Oyunu Bağımlılığı	Kadın	150	37.28	16.14	-5.878	.002
	Erkek	200	49.08	20.20		

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin cinsiyetlerine göre bilgisayar oyun bağımlılık puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t=-5.878$, $p<.01$). Buna göre, erkek öğrencilerin bilgisayar oyunu bağımlılığı puanlarının ortalaması ($\bar{x}=49.08$) kız öğrencilerin bilgisayar oyunu bağımlılığı puanlarının ortalamasından ($\bar{x}=37.28$) yüksektir. Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin cinsiyetleri ile bilgisayar oyun bağımlılığı arasında bir fark olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Akıllı Telefon Bağımlılığı (Kendini Rahatlatma, Fiziksel Zarar Görme ve Günlük Aktiviteler, Yüz Yüze İletişimi Engelleme, Kullanımı Engelleyememe) ile Bilgisayar Oyunu Bağımlılığı Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Değişkenler	$\bar{x}$	Ss	1	2	3	4	5	6
1. Bilgisayar Oyun Bağımlılığı	44.02	19.44	1					
2. Akıllı Telefon Bağımlılığı	61.37	22.21	.27**	1				
3. Kendini Rahatlatma	36.74	14.90	.27**	.96**	1			
4. Fiziksel Zarar Görme ve Günlük Aktiviteler	9.12	3.68	.21**	.80**	.66**	1		
5. Yüz Yüze İletişimi Engelleme	9.36	4.13	.10	.74**	.60**	.59**	1	
6. Kullanımı Engelleyememe	6.13	2.85	.28**	.67**	.55**	.56**	.43**	1

** $p<.01$, * $p<.05$

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin bilgisayar oyunu bağımlılığı ile akıllı telefon bağımlılığı ($r = .27, p < .01$), kendini rahatlatma ($r = .27, p < .01$), fiziksel zarar görme ve günlük aktiviteler ($r = .21, p < .01$), kullanımı engelleyememe ($r = .28, p < .01$) puanları arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre, öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı, kendini rahatlatma, fiziksel zarar görme ve günlük aktiviteler ve kullanımı engelleyememe puanları arttıkça bilgisayar oyunu bağımlılığı puanları artmaktadır veya bilgisayar oyunu bağımlılığı puanları arttıkça akıllı telefon bağımlılığı, kendini rahatlatma, fiziksel zarar görme ve günlük aktiviteler ve kullanımı engelleyememe puanları artmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre; kız öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı puanlarının ortalaması erkek öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı puanlarının ortalamasından yüksektir. Diğer bir ifadeyle, cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği söylenebilir.

İlgili alan yazın incelendiğinde akıllı telefon bağımlılığının cinsiyet faktörüne göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu çalışmayı destekler nitelikte olan; Van Deursen ve arkadaşları (2015) tarafından 386 gönüllü katılımcı ile yapılan çalışmada, kadınların erkeklere göre akıllı telefon bağımlısı olma ihtimalinin daha fazla olduğu görülmüştür.

Demirci ve arkadaşları (2014) çalışmalarında kız öğrencilerin aldıkları puan ortalamalarının erkeklerin puan ortalamalarına oranla daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Süt ve arkadaşları (2016) çalışmasında akıllı telefon bağımlılık ölçeğinde kadınların erkeklerden daha yüksek puan aldıklarını söylemişlerdir.

Alan yazında bu çalışmayı destekler nitelikte olmayan aksi bulguların saptandığı bir sonuç olarak; Zorbaz ve Dost (2014) tarafından yapılan bir araştırmanın verilerine göre erkek lise öğrencilerinin problemleri internet ve akıllı telefon kullanımı düzeyleri kadın lise öğrencilerine kıyasla daha yüksektir. Kadınların süreç odaklı olduğu ve detayları önemseydiğini düşünürsek; anlatacak daha fazla verileri olduğunu varsayabiliriz. Detayları anlatırken şahıs, mekan, olay örüntüsü, kişisel yorumlar ve konunun geçmiş bağlantıları gibi

detayları da önemsedikleri göz önüne alınırsa akıllı telefonda daha fazla zaman geçirmelerinin olası olduğu düşünülebilir. Akıllı telefon taşınabilir bir aygıt olduğundan, oyun bağımlılığına kıyasla kullanımı esnasında özel bir alan ya da zamana ihtiyaç duyulmadığından kadın öğrencilerin sosyal baskı hissetmeden daha konforlu bir şekilde ona odaklanmalarına imkan tanıyabilmektedir. Ayrıca telefon aracılığıyla sosyalleşme fırsatı bulan kadın ve erkek öğrenciler tam da arkadaşlık ilişkilerinin kıymetli olduğu bu gelişim döneminde bu fırsatı değerlendirebileceklerdir. Romantik veya sosyal ilişkiler konusunda iletişimi kadın öğrencilerin daha detaylı ve uzun tuttuğu gibi bir gerekçe öne sürüle bilirse; kadın öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığına daha yatkın olabilecekleri düşünülebilir. Elbette burada seçilen örneklemin sosyodemografik yapısı, kültürel ve toplumsal geçmiş referansları önem arz etmektedir. Buna göre araştırma sonuçları değişkenlik gösterebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer sonucu "Oyun bağımlılığı düzeyi cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?" şeklindedir. Araştırmanın sonuçlarına göre; cinsiyet değişkeni açısından bilgisayar oyunu bağımlılık puanlarının ortalamaları istatistiksel olarak bakıldığında anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre, erkek öğrencilerin bilgisayar oyunu bağımlılığı puanlarının ortalaması kız öğrencilerin bilgisayar oyunu bağımlılığı puanlarının ortalamasından yüksektir. Diğer bir ifadeyle, cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği söylenebilir.

İlgili alan yazın incelendiğinde akıllı telefon bağımlılığının cinsiyet faktörüne göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Bilgisayar oyun bağımlılığının cinsiyet değişkenine göre incelenen alan yazınlara bakıldığında çalışmamızın bulgularını destekler nitelikte sonuçlara rastlanmaktadır.

1998'de İngiltere'de yapılan bir araştırmada, kızların bilgisayar oyunlarında erkeklerin geçirdiği zamanın yarısından daha az zaman geçirdiği, kızların %14'ünün erkeklerin de %36'sının günde ortalama 1-3 saat bilgisayar oyunu oynadıkları saptanmıştır. (Ural, 2009).

Üniversite öğrencilerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıkları ve oyun tercihlerini saptayabilmek amacıyla Onay, Tüfekçi ve Çağiltay (2005) tarafından yürütülen araştırmada,

üniversite öğrencileri arasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla oyun oynama düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Ayhan ve Çavuş (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, erkekler kadınlardan daha çok çevrimiçi oyun bağımlısı olma riski taşımakta ve çalışılan örneklem içerisindeki 52 sonuca göre erkeklerin kadınlardan daha çok çevrimiçi oyun bağımlısı olduğu görülmüştür.

Tüfekçi (2007) tarafından bilgisayar öğretmen adayları üzerine yapılan araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere nazaran daha fazla oyun oynama davranışı gösterdikleri ve bilgisayar oyunlarına kız öğrencilere kıyasla daha fazla düşkün oldukları saptanmıştır.

Gentile ve Anderson (2006), çalışmalarında yıllara ilişkin oyun oynama sürelerini aktarmıştır. Kızların haftada ortalama iki saat oyun oynadıkları, erkeklerin ortalama dört saat oyun oynadıkları ortaya çıkmıştır. 1990'lı yılların ortalarında; kızlar bir haftada ortalama 4.5 saat oyun oynarken, erkekler ortalama 7 saat oyun oynamışlardır. 1990'lı yılların sonunda ise kızlar haftada yaklaşık 5.5 saat oyun oynarken, erkekler 13 saat oyun oynadıkları görülmüştür.

Kaya (2013) tarafından yapılan çevrimiçi oyun bağımlılığı araştırmasında orta öğretim öğrencileri örnekleminde cinsiyet faktörüne göre erkeklerin kadın öğrencilerden daha fazla çevrimiçi oyun bağımlılığı gösterdiği görülmektedir.

Yılmaz (2008) öğrencilerin bilgisayara ilişkin bağımlılık geliştirme eğilimlerini çeşitli değişkenlere göre belirlemek amacıyla ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada cinsiyet değişkeniyle ilgili olarak; erkek öğrencilerin bilgisayara yönelik bağımlılık gösterme ve geliştirme eğilimlerinin kız öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bilgisayar oyun bağımlılığının cinsiyet değişkeni söz konusu olduğunda erkeklerde daha fazla görülme durumunda kültürel etkiler olabileceği düşünülmektedir. En azından doğu kültürlerinde erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla bilgisayar oyunları ve onun imkanlarına erişimlerinin daha kolay ve hızlı olması araştırma sonuçlarının bu şekilde olmasında etkili olmuş olabilir. Kadınlarda doğabilecek sosyal baskının erkeklerde daha az olabileceği de düşünülürse bilgisayar oyunlarına erkeklerin ulaşımı daha rahat olabilecektir.

Ayrıca erkeklerin kadınlara kıyasla sonuç odaklı olduğu, detaylara daha az önem verdiği ve iletişim kurma sürelerini daha kısıtlı tuttukları, herhangi bir konuyu daha özet konuştukları varsayılırsa akıllı telefonda ziyade bilgisayar oyunları ile daha ilgili olmaları anlaşılabilir görünebilir.

Lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri ile oyun bağımlılığı düzeyleri arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre, öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri arttıkça oyun bağımlılığı düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılabilir.

İlgili alan yazın incelendiğinde kullanımı engelleyememe etkeni düşünüldüğünde; Noyan ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında öğrencilerin akıllı telefonlarıyla günde ilgilendikleri saat ile akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puan ortalamaları arasında da anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda ölçeğin ortalama değerlerine bakıldığında da, akıllı telefonla günlük ilgilenilen saat arttıkça akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinden alınan puanların ortalamasının da yükseldiği iki değişken arasında pozitif bir ilişki gözlemlendiği bulunmuştur. Yine aynı çalışmada öğrencilerin en fazla olarak akıllı telefonlarını günde 40 kereden daha fazla kontrol ettikleri bulunmuş; kontrol etme sayısı yükseldikçe ölçeğin puan ortalamasının da yükselerek aralarında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Çalışmanın devamında benzer ve destekleyici çizgide kendilerini akıllı telefon bağımlısı olarak değerlendirenlerin ve belki olabilirim diye düşünenlerin akıllı telefon bağımlılığı ölçek puanı ortalamaları kendilerini akıllı telefon bağımlısı olarak değerlendirmeyenlere göre daha yüksek saptanmıştır.

Noyan ve arkadaşları (2015)'i destekler nitelikte olan Meral (2017)'in yaptığı çalışmada da öğrencilerin akıllı telefon kullanım süreleri fazlaştıkça, süre arttıkça akıllı telefon bağımlılığı ölçek puanı ortalamalarının anlamlı bir biçimde arttığı saptanmıştır.

Hadlington (2015), 107 erkek ve 103 kadından oluşan, yaş aralıkları 18-65 olan, 210 katılımcıyla yaptığı çalışmasında internet bağımlılığı ve problemlili mobil telefon kullanımı ile günlük hayatta bilişsel bozukluk arasındaki korelasyon incelenmiştir. Yapılan araştırma neticesinde problemlili akıllı telefon kullanımı ve bilişsel bozukluk arasında güçlü bir pozitif korelasyon saptanmıştır. Bununla beraber yalnızlık, depresyon, düşük dürtü kontrolü,

sosyal rahatlık, dikkatin dağılması alt boyutlarından oluşan online bilişsel ölçeğin puanlarıyla problemlili akıllı telefon kullanımı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Çakır ve Oğuz (2017)'un yaptıkları çalışmada, öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığının “Günlük Yaşamı Bozma ve Tolerans”, “Çekilme Belirtileri”, “Aşırı Kullanım”, “Sosyal Ağlara Bağımlılık” ve “Fiziksel Belirtiler” alt boyutlarında cinsiyete değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna rastlanmıştır. Yine Aktaş ve Yılmaz (2015) ve Şar (2013)'ın yaptığı çalışma erkek kullanıcıların kadın kullanıcılardan “Günlük Yaşamı Bozma ve Tolerans” değerlerinin yüksekliği saptanmıştır.

Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri arttıkça oyun bağımlılığı düzeylerinin de arttığı aralarında pozitif bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşırken akıllı telefon ve oyun bağımlılığı düzeylerinin bazı değişkenlerden aynı derecede ve aynı yönde etkilenmediği görülmüştür.

Öneriler

1. Çalışma sonucuna göre kız öğrencilerin akıllı telefon kullanımı erkeklere öğrencilerden yüksek olduğundan özellikle kız öğrencilerin ilgisini çekecek sanatsal ve kültürel etkinlikler yapılabilir.

2. Anne babalara aile içinde kaliteli ve samimi ortak vakit geçirmeleri konusunda bilgilendirme ve öneri çalışmaları okul rehberlik birimlerince ya da farklı kurumlardan eğitimci ve ruh sağlığı uzmanlarınca yapılabilir.

3. Ebeveynlerin çocuklarına evlerindeki teknolojik aletlerin kullanımını yasaklamaları yerine bunları doğru kullanmayı öğretmeleri konusunda bilgisayar, akıllı telefon gibi teknolojik aletleri kullanmayı bizzat kendilerinin öğrenmesi adına teşvik edilebilir.

Kaynakça

Aktaş, H. & Yılmaz, N. (2015). Üniversite gençlerinin yalnızlık ve utangaçlık unsurları açısından akıllı telefon bağımlılığı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, doi: <https://doi.org/10.24289/ijsser.283590>

- Augner, C., ve Hacker, G. W. (2012). Associations between problematic mobile phone use and psychological parameters in young adults. *International journal of public health*, 57(2), 437-441.
- Ayas, T. (2012). The relationship between internet and computer game addiction level and shyness among high students school. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(2), 632-636.
- Ayas, T., Çakır, Ö. & Horzum, M. B. (2011). Ergenler için bilgisayar bağımlılığı ölçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 439-448.
- Ayhan, B. ve Çavuş, S. (2015). Online game addiction among high school students. Daba-Buzoianu, C. ve Arslan, H. (Ed.), (s. 85-93). *Contextual approaches in communication*. Frankfurt, Almanya: Peterlang Academic Research.
- Britain, G. (2013). *Children and parents: Media use and attitudes report*. Ofcom.
- Buğdaycı, N. (2001). *Mucitler*. Ankara: TUBİTAK
- Coogan, K. & Kangas, S. (2001). Nuoret ja kommunikaatioakrobatia, 16-18 vuotiaiden nuorten k. annykk. a-ja internetkulttuurit. nuorisotutkimusverkosto ja elisa ommunications. *Elisa Tutkimuskeskus*. Raportti 158.
- Çakır Ö. & Oğuz, E. (2017). Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin University Journal of the Faculty of Education* , 31(1).
- Demirci, K., Orhan, H., Demirdaş, A., Akpınar, A., & Sert, H. (2014). Validity and reliability of the turkish version of the smart phone addiction scale in a younger population, *Bulletin of Clinical Psychopharmacology*, 24(3), 226-234.
- Egger, O., & Rauterberg, M. (1996). *Internet behaviour and addiction*. Yüksek lisans tezi. Swiss Federal Institute of Technology Üniversitesi, Zurich, Switzerland.
- Gentile, DA., Choo, H., Liau, A., Sim, T., Li, D., Fung, D., & Khoo A. (2011) Pathological video game use among youths: a two-year longitudinal study. *Pediatrics*, 127: E319-329. doi: 10.1542/peds.2010-1353
- Hadlington, L. J. (2015). Cognitive failures in daily life: Exploring the link with Internet addiction and problematic mobile phone use. *Computers in Human Behavior*, 51, 75-81.
- Horzum, M. B. (2011). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36, 57-68.
- Horzum, M.B., Ayas, T. & Çakır-Balta, Ö. (2008). Çocuklar için bilgisayar oyun bağımlılığı ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 76-88.
- Irwansyah, M. A. (2005). *Internet uses, gratifications, addiction, and loneliness among international students* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). University of Hawaii Department of Communication, Hawaii.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntem*. Ankara: Nobel Yayınevi.

- Kaya, A. (2013). *Çevrimiçi oyun bağımlılığının geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Laudon, K. J. ve Laudon, J. P. (2012). *Management information systems: managing the digital firm*. USA: Prentice Hall.
- Ling, R. (2005). The sociolinguistics of sms: an analysis of sms use by a random sample of norwegians. *In Mobile Communications* (335-349).
- Meral D. (2017). *Orta öğretim öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının yalnızlık, yaşam doyumu ve bazı kişisel özellikler bakımından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Erzincan.
- Noyan C.O., Darçın AE., Nurmedov S., Yılmaz O., & Dilbaz N.(2015). Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin kısa formunun üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2015.16.
- Süt, H. K., Kurt, S., Uzal, O., & Özdilek, S. (2016). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin sosyal ve eğitim hayatlarına etkisi, *Euras J Fam Med*, 5(1),9-13.
- Şar, A. H. (2013). Examination of loneliness and mobile phone addiction problem observed in teenagers from the some variables. *The Journal o f Academic Social Science Studies*, 6(2), 1207-1220.
- Şar, A., Ayas, T, & Horzum, M.B (2015) Developing the smart phone addiction scale and its validity and reliability study. *Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying* 2(1) 1-17
- Thatcher, A. & Goolam, S. (2005). Development and psychometric properties of the problematic internet use questionnaire. *South African Journal of Psychology*, 35(4), 793-797.
- Tüfekçi, A. (2007). Bilgisayar öğretmeni adaylarının bilgisayar oyunu oynama alışkanlıkları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 38-54.
- Ural, M. N. (2009). *Eğitsel bilgisayar oyunlarının eğlendirici ve motive edici özelliklerinin akademik başarıya ve motivasyona etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Van Deursen, A.J.A.M., Colin, L.B., Sabrina, M.H., & Piet, M.K. (2015). Modeling habitual and addictive smartphone behavior: the role of smartphone usage types, emotional intelligence, social stress, self-regulation, age, and gender. *Computers in Human Behavior*, 45: pp. 411-420.
- Yılmaz, B. (2008). *İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin bilgisayara yönelik bağımlılık gösterme eğilimlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi*. 6.International Educational Technology Conference. Anadolu University, Eskişehir, Turkey.
- Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & Behavior*, 11, 237-244.

Zorbaz, O. & Dost, M. T. (2014). Lise öğrencilerinin problemlı internet kullanımının cinsiyet, sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 1, 298-310.

Wiersma, W. (1985). *Research methods in education: an introduction*. ABD: Allyn and Bacon